

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

NAAPURIT VERKOSSA

Kolme tapaustutkimusta paikallisista yhteisöverkkopalveluista

Mediatuottamisen koulutusohjelma
(Ylempi AMK)
Opinnäytetyö
29.5.2008
Sami Huohvanainen

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Mediatuottamisen ko. (ylempi AMK)		Suuntautumisvaihtoehto
Tekijä Sami Huohvanainen		
Työn nimi Naapurit verkossa – kolme tapaustutkimusta paikallista yhteisöverkoista		
Työn ohjaaja/ohjaajat Robert Arpo		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 29.5.2008	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 61+7
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tutkielmassa käsitellään paikallisten yhteisöjen verkkopalveluja. Työn tavoitteena on selvittää, mikä on fyysisen ja virtuaalisen yhteisön suhde ja mitkä ovat paikallisen verkkopalvelun toiminnan perusedellytyksiä.</p> <p>Tutkielmassa esitellään kolme tapaustutkimusta. Ensimmäinen tutkittava tapaus on Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto HELKA ry:n hallinnoimien Kotikatu-projektin kaupunginosasivut, niiden käyttö, ylläpito ja käyttäjien kokemukset sivuista. Toinen tapaus käsittelee Sitran Oppivat seutukunnat –hankkeen Nettimaunula-projektia, joka toteutettiin Helsingin Maunulassa 2000-luvun alussa. Kolmas tapaus on Valakkatien yhteisö, virtuaalinen paikallisyhteisö, joka toimii yhden korttelin alueella Helsingin Tapaninvainiossa. Valakkatien yhteisö on Stadian mediatuottamisen koulutusohjelman (Ylempi AMK) konseptointikurssin tuloksena syntynyt pilottihanke.</p> <p>Tapaustutkimusten aineistona on käytetty hankeraportteja, tutkimusraportteja, HELKA-kotisivujen käyttäjien, ylläpitäjien ja kehittäjien haastatteluja. Lisäksi Valakkatien yhteisön tapauksessa suoritettiin kyselytutkimus. Aineiston käsittelyssä on käytetty pääosin kvalitatiivisia metodeja. Tapaustutkimuksissa on hyödynnetty induktiivista ja deduktiivista päättelyä. Loppupäätelmien tukena on hyödynnetty aineistolähtöisen teorian (Grounded Theory) menetelmiä.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että paikallinen yhteisö voi käyttää toimintansa ja yhteisöllisyyden tukena yhteisöllistä verkkopalvelua, mikäli yhteisöllä on riittävästi yhteisiä intressejä sekä paikallisesti että myös toimintaan verkossa, palvelujen käyttötarkoitus ja toimintalogiikka ovat selkeitä, palvelun tarve on ensisijaisesti asukaslähtöinen ja palvelun ylläpitämiseen tarvittavat resurssit ovat olemassa.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus		
Avainsanat Sosiaalinen media, web 2.0., kansalaisjournalismi, yhteisö, yhteisöllisyys, uusmedia		

Degree Programme in Media Production (MA)		Specialisation
Author Sami Huohvanainen		
Title Neighbours on the Net - Three Case Studies of Local Networking Services		
Tutor(s) Robert Arpo		
Type of Work Final Project	Date 29 May, 2008	Number of pages + appendices 61 + 5
<p>The final project focuses on local communities and their virtual networking services. The target of the research is to define the relations between physical and virtual communities and prerequisites of local networking services.</p> <p>The research consists of three case studies. The first section of the research covers Helsinki's local district homepages, which are hosted by Helka ry. The second section covers local intranet channel services in Nettimaunula-project, which was conducted by the Finnish Innovation Fund SITRA in 2002-2004. The third case study covers the pilot project Valakkatie's network, which is especially designed for the Master's degree programme of media production at Helsinki Polytechnic Stadia.</p> <p>The data for the research is collected from several projects and research reports, interviews from the district homepage users, and the survey performed within the Valakkatie's network project. The data is processed by using qualitative methods, including induction and deduction. Methods of Grounded Theory have also been used.</p> <p>The research proves that any local community may support its activities and promote itself with a virtual networking service if the communities share a sufficient amount of common interests both locally and virtually. Also the purpose and the logic of the service must be clear for the users, the need for the service must originate in the local physical community and the needed resources are addressed.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Aralis Library and Information Center, Helsinki		
Keywords Social media, web 2.0, civic journalism, community, virtual community, new media		

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	1
1.1 Taustat	3
1.2 Paikallisen yhteisöverkkopalvelun konseptisuunnittelu	5
1.3 Valakkatien yhteisö –pilotti	6
2 Tutkimuksen lähtökohtia	8
2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat	8
2.2 Tutkimuksen aineisto ja sen muodostaminen	9
2.4 Esitutkimus	15
3 Helkan Kotikatu	17
3.1 Helkan toiminta	17
3.2 Kotikatu-projektin tavoitteet	18
3.3 Helkan kotisivut	21
3.4 Kotisivukyselyn tuloksia	23
3.5 Ylläpitäjäkysely	24
3.6 Kotikatu-kotisivujen syventävä tutkimus	26
3.7 Yhteisöllisen lähimediakonseptin visiointia	29
4 Oppiva seutukunta Maunula	31
4.1 Kanavat	34
4.2 Kanavien käyttö	35
4.3 Kanavien kohtalo	36
5 Valakkatien verkkoyhteisö	38
5.1 Tarvekartoitus	38
5.2 Valakkatien yhteisön lanseeraaminen	45
5.3 Valakkatien yhteisön tekninen alusta Ning	46
5.4 Yhteisön aktivoiminen ja toiminta virtuaalisessa yhteisössä	48
6 Yhteenveto ja päätelmät	50
6.1 Paikallinen ja virtuaalinen yhteisö kolmen tapaustutkimuksen valossa	50
6.2 Konseptin visiointia	54
6.3 Pohdintaa paikallisten yhteisöverkkojen muodoista	57
7 Metodologiset jälkisanat	58
Lähdeluettelo	60

1 JOHDANTO

”Mä en ehkä sydämeltäni tällaisena suurkaupunkilaisihmisenä itse harrastaisi ihan hirveen pieniä [verkkoyhteisöjä]. En viihdy sellaisessa pihayhteisössä, mutta miksei se olisi kiva lapsiperheille...”

Päivi, kaupunginosasivujen käyttäjä, 6.3.2008

Yhteisöllisyys on mukana lähes kaikissa uuteen mediaan liittyvissä ilmiöissä. Uudet yhteisölliset Internet-palvelut tulivat suuren yleisön tietoisuuteen viimeistään syksyllä 2007, kun Facebook ja MySpace –verkkoyhteisöt¹ nousivat valtamediumien puheenaiheiksi, eivätkä vähiten niiden nuorten perustajien menestystarinoiden ansiosta.² Samoihin aikoihin palvelut keräsivät kymmeniä tuhansia uusia suomalaisia käyttäjiä ja ilmiö nimeltä Web 2.0 alkoi tulla tutuksi Internetin käyttäjille. Kokemukset uuden median yhteisöllisyydestä tavoitti nyt myös sellaiset, jotka eivät olleet kasvaneet tietokoneiden ja Internetin parissa. Salasuo (2007, 64-68) käyttää tästä informaatioteknologian parissa kasvaneesta joukosta myös termiä Internet-sukupolvi.

Monien muiden tavoin olen itsekkin pysähtynyt useampaan kertaan pohtimaan tätä uuden yhteisöllisyyden merkitystä. Olen perustanut profiileja erinäisiin verkkoyhteisöihin, tu-

---

¹ <http://www.facebook.com>, <http://www.myspace.com>

² Esim. ”Facebook teki Mark Zuckenbergista palvotun internet-gurun”, Helsingin Sanomat 6.8.2007

tustunut niihin, hämmästellyt ja ihailnut niitä. Kovin usein huomaan palaavani aina samaan kysymykseen niiden luonteesta ja käytöstä: mitä hyötyä minulle tästä on? Mitä tällä verkkoyhteisöllisyydellä voi saavuttaa sellaista, mitä en muuten saavuttaisi. Hyvin usein kokemani hyöty palveluista on ollut vähäistä. Jotkut palvelut ovat olleet jossain määrin viihdyttäviä, toiset puolestaan mahdollisesti jopa hyödyllisiä. Esimerkiksi edellä mainittu Facebook on tarjonnut joitakin viihdyttäviä hetkiä tutkaillessani tuttujen ihmisten kuulumisia tai heidän lähettämiään tekstejä tai videoita, mutta harvemmin olen kokenut hyötyväni kyseisestä palvelusta. Toinen yhteisöllinen verkkopalvelu mikroblogi Jaiku³ on taas osoittautunut monta kertaa hyödylliseksi palveluksi tätäkin tutkimustyötä tehdessäni muun muassa hyvien linkkivinkkien kautta.

Virtuaalisissa yhteisöissä vierailtuani olen tullut pohtineeksi myös reaali maailman yhteisöllisyyttä. Vieläkö olen osa yhteisöä, kenties useampia? Mihin yhteisöihin tosiasiallisesti kuulun? Perhe, työtoverit, kaveripiiri ja harrastusporukka on helppo mieltää omiksi yhteisöikseen. Uusi asuinpaikka ja uudet naapurit tuottavat ongelmia määrittelyssä, kuulunko täällä jo yhteisöön? Palatakseni verkkoon: miten virtuaaliset tuttavat netissä, joita en ole koskaan tavannut kasvokkain? Olenko verkossa osa jotain 'oikeaa' yhteisöä?

Tutkimuksen aihepiirinä ovat sosiaalinen media ja virtuaaliset yhteisöt. Tutkimukseni johtoajatus on, että virtuaalinen yhteisöllisyys voi parhaimmillaan tukea olemassa olevaa tosielämän yhteisöllisyyttä oikeilla ratkaisuilla. Mitä ratkaisut voivat olla teknisesti ja sosiaalisesti ja minkä olosuhteiden vallitessa näin voi käydä, näistä lähdin muodostamaan varsinaisia tutkimuskysymyksiäni.

Johtoajatuksen mukaisesti työni tavoitteena on tutkia, (1) miten paikallinen fyysinen yhteisöllisyys ja virtuaalinen yhteisöllisyys suhtautuvat toisiinsa, (2) millä edellytyksillä virtuaalinen yhteisö voi toimia paikallisen yhteisön rinnalla, (3) millaisilla ratkaisuilla nykytekniikkaa, etupäässä Internetiä ja sen sosiaalisia ulottuvuuksia hyväksikäyttäen voitaisiin vahvistaa paikallista yhteisöllisyyttä sekä (4) kuinka pienessä mittakaavassa paikallinen ja virtuaalinen yhteisö voivat toimia rinnakkain.

Työn lukija voi helposti havaita tutkimukseni näkökulman, joka noudattaa omaa suhtautumistani uusien tekniikoiden ja erityisesti informaatioteknologisten innovaatioiden

---

³ Suomalaisen suunnittelema verkko- ja mobiiliyhteisöpalvelu, <http://www.jaiku.com>

mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin: eteenpäin katsova, kehittävä, tekno-optimistinen, mutta myös nykytilanteen ja olosuhteet huomioon ottava, realistinen.

Työn varsinaisena tutkimustehtävänä oli kolmen tapaustutkimuksen kautta kerätä tietoa tähänastisista kokemuksista paikallisten verkkopalveluiden suunnittelijoilta, ylläpitäjiltä sekä käyttäjiltä. Yksi tapauksista käsittelee omalle asuinalueelleni perustamaani paikallista verkkoyhteisöä (Valakkatien yhteisö). Tapaustutkimus valikoitui tutkimukseni työtavaksi hyvin luontevasti. Esimerkkitapauksia paikallisista verkkoyhteisöistä, erityisesti huonosti onnistuneita sellaisia, oli tiedossani runsaasti.

1.1 Taustat

Olen kiinnostukseni aihepiiriin nousee pitkäaikaisesta toiveesta päästä tekemään tai tutkimaan kansalaisjournalismia ja paikallista tiedonvälitystä. Oman kokemukseni ja näkemykseni mukaan yksittäisen ihmisen arkipäivään vaikuttavat eniten asiat jotka tapahtuvat hänen välittömässä lähiympäristössään - kotona, työpaikalla tai näiden läheisyydessä. Olen itse ollut toimittajana radiossa, muun muassa Yle Radio Suomen Ylen aikaisessa, joka on Uudenmaan alueradio. Tämä paikallisradio tavoittaa reilusti toista miljoonaa Uudenmaan asukasta. Kokemukseni toimitustyöstä paikallisella radioasemalla sekä kokemukseni vastaanottajana muista paikallisista medioista olivat herättäneet mielessäni kysymyksen: voisiko journalismia harjoittaa paljon pienemmässä mittakaavassa - kaupunginosatasolla tai jopa vielä rajatummin esim. korttelin sisällä.

Paikallisessa tiedonvälityksessä korostuu myös kansalaisjournalismi. Jos lähtökohtana on se, että paikallista tiedonvälitystä tulisi olla saatavilla laajemminkin, on toki mahdollista ajatella, että joka kadun ja kujan varrelta löytyisi journalisteja sitä tekemään. Tällöin korostuu luonnollisesti niin kutsuttujen rivikansalaisten rooli sisällöntuottajina. Internet on tuonut mukanaan erinomaisia malleja juuri tämänkaltaiselle toiminnalle, kuten keskustelupalstat, blogit ja wikit⁴ muutamia mainitakseni.

Kokonaisvaltaisempaa näkemystä ja menestystarinaa edustaa puolestaan Kyyjärven kunnassa toimiva verkkolehti Nopola News⁵, joka on onnistunut kokoamaan 1600:sta

---

⁴ Blogi on verkkopäiväkirja. Wiki on yhteisöllinen internet-pohjainen työkalu erilaisten verkkodokumenttien kirjoittamiseen

⁵ <http://www.nopolanews.fi>

kuntalaisesta peräti 100 hengen toimituskunnan ja on varmasti paras esimerkki toimivasta paikallisesta ja yhteisöllisestä verkkomediasta Suomessa.

Olen yrittänyt löytää Internetistä varteenotettavia vaihtoehtoja paikalliselle tiedonvälitykselle. Pääasiassa olen kohdistanut etsintäni kaupunginosien omiin nettisivuihin ja yrittänyt saada selvyyttä, käytetäänkö niitä aktiivisesti ja ennen kaikkea tarjoavatko ne käyttäjilleen, mukaan lukien itseni, kiinnostavaa sisältöä. Esimerkiksi Helsingistä löytyy lähes joka kaupunginosalle omat nettisivut⁶, mutta niiden taso vaihtelee melkoisesti. Osa sivuista on todella suppeita, osa puolestaan on erittäin monimutkaisia ja sisällöltään runsaita. Suurinta osaa päivitetään laiskasti – uutta sisältöä ilmaantuu vähän ja harvoin. Toki joukossa on myös muutamia erittäin hyvin toteutettuja sivuja.

Sisällöntuotanto on harvojen ylläpitäjien käsissä ja mahdollisuus vuoropuheluun on rajattu pääasiassa keskustelupalstoille. Tyypillisesti sivustoja ylläpitää paikallinen kaupunginosayhdistys. Tämä harvojen ylläpitäjien aktiivisuus herättää kysymyksen: kenen ääni ja näkemykset ovat näissä palveluissa itse asiassa parhaiten edustettuina?

Kaupunginosasivujen käyttö erityisesti niiden vuorovaikutteisten palvelujen osalta saattaa myös vaatia käyttäjiltään jonkun verran kokemusta Internetin käytöstä – jopa tietoteknistä harrastuneisuutta, jolloin palvelut tulevat rajanneeksi käyttäjäkunnastaan pois sellaiset ihmiset, joiden atk-osaaminen on vielä vaatimatonta.

Tutkimustyötä aloittaessani olin pohtinut paljon yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteitä juuri pinnalle nousseen sosiaalisen median ilmiön yhteydessä. Pohdin, millä tavoin sosiaalisen median ulottuvuuksia olisi mahdollista hyödyntää paikallisessa tiedonvälityksessä ja mitä mahdollista lisäarvoa nämä ulottuvuudet voisivat tuoda.

Tutkimussuunnitelman hahmottuessa luovuin pääosin journalistisesta näkökulmasta. Ensi sijassa siksi, että journalistisen tutkimuksen mukana pitäminen työssä olisi laven-
tanut tutkittavaa aluetta huomattavasti. Työn rajaaminen paikallisen ja virtuaalisen yhteisöjen väliseen suhteeseen sekä paikallisen verkkoyhteisöpalvelun tapauksiin tarjosivat itsessään riittävästi käsiteltäviä tutkimuskohteita ja –kysymyksiä. Journalistista näkökulmaa kuitenkin sivutaan paikoitellen työssä ja työtä voi halutessaan tarkastella myös journalistisesta näkökulmasta.

---

⁶ Kattava listaus <http://www.kaupunginosat.net>

1.2 Paikallisen yhteisöverkkopalvelun konseptisuunnittelu

Tämän opinnäytetyöni valmistumisen rinnalla olen kehittänyt paikallisen verkkoyhteisöpalvelun konseptisuunnitelmaa. Konseptisuunnitelman teko on aloitettu Stadian mediatuottamisen koulutusohjelman konseptisuunnittelun kurssilla ja konseptia on kehitetty edelleen tämän tutkielman teon aikana. Valmis suunnitelma muovautuu lopulliseen muotoonsa tämän tutkimuksen pohjalta.

Esittelen seuraavassa muutamia konseptin keskeisiä piirteitä. On huomattava, että kyseessä ei ole valmis konsepti vaan konseptisuunnitelma, jonka kaikkia osa-alueita ei ole vielä tarkkaan kartoitettu tai tutkittu. Viittaan työssäni kuitenkin usein tähän konseptiin, joten on paikallaan esittää sen tiivistelmä myös tässä.

Konseptin päämääränä on tuottaa paikallisen yhteisön asukkaille palvelu, jonka avulla käyttäjä voi osallistua haluamallaan tavalla paikallisen yhteisön toimintaan ja joka tarjoaa mahdollisuuden kehittää paikallista yhteisöllisyyttä ja jonka avulla voi ratkaista arkielämässä esiintyviä ongelmia. Paikallisen yhteisön mittakaava on verrattain pieni. Se voi olla yksi taloyhtiö tai asuinalue kaupunginosan sisällä. Esimerkiksi voisi kelvata perinteinen jauhojen lainaaminen naapurilta: jos jauhot ovat lopussa seinänaapureiltakin, naapuriverkostoon ulottuvan pikaviestipalvelun niitä voisi tiedustella. Näin jauhoja saattaisi löytyä nopeasti hyvinkin läheltä.

Paikallisen yhteisöverkkopalvelun konseptin taustalla on ajatus, jonka mukaan uusilla teknologioilla voidaan kehittää ja tukea paikallista olemassa olevaa yhteisöllisyyttä. Tämä voi tarkoittaa helppoa yhteydenpitoa naapureihin, erilaista palveluiden vaihtamista, keskustelun elvyttämistä, yhteisien asioiden hoitoa erilaisten teknologioiden avulla.

Palvelun ensisijainen toimintaympäristö on Internet ja myös mobiilin toimintaympäristön ulottaminen palveluun on tavoitteena. Palvelu ei ole julkinen. Suljettuun toimintaympäristöön pääsee vain kirjautumalla tai muuten tunnistautumalla.

Konseptin keskeisiä toiminta-ajatuksia ovat käyttäjien sisällöntuotanto lähinnä keskustelujen muodossa, sisältöjen epämuodollisuus, palvelun helppokäyttöisyys, saavutettavuus sekä paikallisuus. Käyttäjien keskeisiä tarpeita ovat helppokäyttöisyys, helppota-

juisuus, kiinnostavat ja hyödylliset sisällöt, mahdollisuus päästä palvelun kautta vaikuttamaan lähiympäristön asioihin sekä mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun paikallisesti esiin tulleiden aiheiden pohjalta.

Konseptin pohjalta on suunniteltavissa ja toteutettavissa paikallisten yhteisöjen tarpeisiin räätälöitävä yhteisöllinen verkkopalvelu, mahdollisesti myös mobiilisovellus. Palvelun voisi ottaa käyttöönsä mikä tahansa paikallinen yhteisö. Palvelun saatavuuden mahdolliset esteet tulisi suunnitella siten, että palvelu ei teknisesti, käytettävyydeltään tai toimintalogiikaltaan sulkisi lähtökohtaisesti yksittäistä käyttäjää tai käyttäjäryhmää ulkopuolelleen.

1.3 Valakkatien yhteisö –pilotti

Kokemukset paikallisista suljetuista verkkopalveluista eivät ole aiemmin olleet kovin rohkaisevia. Nettimaunula-projektissa suljettuja kanavia (introja) kokeiltiin. Kanavien kohtuullinen suosio vastasi odotuksia, aktiivisuus oli kuitenkin vähäistä ja lopulta Nettimaunula-projektin resurssien ehdyttyä sivusto kanavineen jouduttiin ajamaan alas vuonna 2004. (Rantanen, 2.4.2008, Rantanen 2003)

Tutkimustyötä aloittaessani oltiin juuri koettu web 2.0. –ilmiön nousu julkisuuteen Suomessa, ei vähiten Facebookin tai MySpacen kaltaisten palvelujen ansiosta. Ainakin omassa työyhteisössäni Facebook otettiin hyvin nopeasti yleiseen käyttöön. Kuvaavaa toki on, että noin puoli vuotta tämän 'ryntäyksen' jälkeen ensimmäiset tutut ilmoittivat jo kyllästyneensä palveluun ja osa irtisanoutui Facebookista vuoden 2008 alussa. Uusia palveluja annostellaan nopeissa sykleissä, niiden elinkaaret ovat lyhyitä ja todellista lisäarvoa niistä ei oikein tunnu löytyvän.

Joka tapauksessa ilmiö rohkaisi itseäni tutkimaan paikallista sosiaalista verkkopalvelua myös käytännössä. Ensimmäinen hahmotelmani palvelusta kirjoitin Stadian mediatuotamisen koulutusohjelmaan hakiessani vastauksena ennakkotehtävään, jossa hakijoita pyydettiin hahmottelemaan oma työelämälähtöinen tutkimus- ja kehittämishanke tulevaa lopputyötänsä varten. Tosin en tässä vaiheessa osannut tulkita ennakkotehtävää siten, että todella tulisin toteuttamaan tällaisen lopputyön. Lähinnä hahmotelin aiempien omien kiinnostusten kohteideni pohjalta palvelua, josta ajattelin voivan olla jotain hyötyä kaupunkilaisille.

Hahmottelemani alkuperäinen konsepti muistutti jälkikäteen tarkasteltuna hyvin paljon nykyisiä HELKA ry:n hallinnoimia kaupunginosasivuja. Oleellisimpana erona ensimmäisessä versiossani oli käyttäjien huomattavaa suurempi oletettu aktiivisuus sisällöntuotannossa. Aika pian opintojeni alettua palvelua alettiin käytännössä suunnitella, ilman varsinaista systemaattista tutkimustyötä mutta yhtä kaikki järjestelmällisesti, opintosuunnitelmaan kuuluvalla konseptointikurssilla, jonka aikana palvelun konseptia aktiivisesti kehitettiin yhden lukukauden ajan.

Tutkimustyön ja konseptointikurssin edetessä tein rajausta aika lailla. Alun perin hahmottelemani palvelu rajautui kaupunginosan mittakaavaan. Kaupunginosamittakaavasta tultiin alaspäin pienempään alueelliseen rajaukseen. Tämän idean esitti alun perin Stadian verkkoviestinnän lehtori Juhana Kokkonen. Mittakaavaa pohdittiin siten, että se voisi ulottua pienimmillään taloyhtiöiden käyttöön ja suurimmillaan muutaman korttelin rajaamaan alueeseen. Tarkkaa rajausta ei tuntunut olevan mielekästä lähteä tekemään, halusin jättää lopulta rajauksen melko avoimeksi ja myös tutkimuksen kohteeksi.

Hyvin varhain oli selvää, että palvelusta pitää tehdä pilotti. Hyvin luonnollinen valinta oli testata konseptia omassa korttelissani Tapaninvainiossa. Kortteli käsittää pari pääkatua, Valakkatien ja Laukkipääntien, sekä näiden varsilla sijaitsevat pikkukujat. Tapaninvainio on yksi selkeimmistä helsinkiläisistä pientaloalueista. Alueella on pääasiassa pientaloasutusta. Kerrostalojen osuus on hyvin pieni. Pientaloalueelle tyypillisesti Tapaninvainion alueen palvelut ovat myös hajallaan, alueella ei ole selkeätä ostoskeskusta, ja osa peruspalveluista (pankit ja postit) sijaitsevat naapurikaupunginosissa, Pukinmäessä ja Malmilla.

Pilottiprojektin alueeksi valikoitui Valakkatie myös toisesta hyvin käytännöllisestä syystä. Samalla tiellä asuu myös kollegani ja opinnäytetyöni mentor lehtori Juhana Kokkonen. Hän on myös omassa työssään ja tutkimuksissaan käsitellyt paljon sosiaalista mediaa. Näistä paikallisista, ammatillisista ja sosiaalisista yhteisistä intresseistä johdun tähän ratkaisuun oli helppo päätyä. Totesimme myös, että molemmilla oli erittäin hyvät suhteet omiin lähinaapureihinsa, jolloin palvelun markkinoiminen ja testikäyttäjien haaliminen palveluun on luultavasti helpompaa kuin viedä palvelu kokonaan tutkijalle outoon ympäristöön.

Yksi vaihtoehto olisi ollut liittää pilotti osaksi oman kaupunginosamme, Tapaninvainion kotisivuja⁷. Tapaninvainion sivut eivät kuulu Helka ry:n hallinnoiman kotisivuprojektin alle, vaan niitä ylläpitää Tapaninvainio-seura ry. Sivut eivät ole erityisen dynaamiset, niitä päivitetään valitettavan harvoin eivätkä ne ole ainakaan omasta mielestäni erityisen ansiokkaat myöskään visuaalisesti. Tosin niiden kunniaksi on luettava niiden julkaisuteknologia, vahvasti Web 2.0 –konseptiin kuuluva wiki.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTIA

2.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen aihepiiri ja tutkimuskysymykset kumpuavat projektiosuudestani, jossa kehitän paikallisen lähimedian konseptia (ks. edellä luku 1.2). Monet konseptisuunnitelmani laadinnassa esiin tulleet kysymykset ja ratkaistavat ongelmat ovat päätyneet tähän tutkimukseen. Kytkentä opinnäytetyön projektiosuuden, konseptisuunnitelman, ja tutkimuksen välillä on kaksisuuntainen. Hyödynnän myös tämän tutkimuksen tuloksia myös konseptisuunnitelmassani. Tutkimustyö ja konseptin kehittäminen eivät pääty tämän työn ja konseptisuunnitelman julkistamiseen, vaan tarkoitukseni on kehittää konseptia edelleen sitä mukaa kun tähän työhön liittyvä pilottipalvelu Valakkatien yhteisö jatkaa elämäänsä ja siitä on mahdollisuus kerätä lisää käyttäjäkokemuksia. Tämän työn valmistuessa Valakkatien yhteisö on vasta käynnistysvaiheessa, joten siitä saatavia tuloksia ei voi hyödyntää kuin sen alkuvaiheen osalta.

Tutkimuksen lähtökohtana on selvittää ensinnäkin miten virtuaalinen yhteisöllisyys voisi tukea paikallista reaali maailmassa toteutuvaa yhteisöllisyyttä. Miten nämä kaksi puolta yhteisöllisyydestä suhtautuvat toisiinsa? Tätä kahden yhteisöllisyyden kysymystä voi pitää tutkimukseni varsinaisena pääkysymyksenä tai pääongelmana. Tätä kysymystä pohditaan tutkimuksessa lähinnä teoreettisessa valossa, kirjallisen aineiston ja asiantuntijahaastattelujen kautta.

Toinen tutkimuksen lähtökohta on pohtia, mitkä tekniset ja käytettävyyteen liittyvät ratkaisut kannustavat yhteisöllisyyteen verkossa. Lisäksi tavoitteena on pohtia, miten pieni

---

⁷ <http://www.tapaninvainio.fi>

paikallinen yhteisö voitaisiin saada aktivoitua paikallisen lähimediapalvelun käyttäjiksi. Näitä kysymyksiä käsitellään tapaustutkimusten ja käyttäjähaastattelujen kautta.

Viimeisenä tutkimuslähtökohtana on palvelun kehitysnäkökulma. Tavoitteena on etsiä sellaisia teoreettisia sekä käytännöllisiä ratkaisua, jotka palvelisivat konseptini kehitystyötä.

Tutkimusstrategisena lähtökohtana on rajaus, jossa keskityn vain pienen mittakaavan paikallisen yhteisöllisyyden ja sitä mahdollisesti tukevan virtuaalisen yhteisöllisyyden väliseen suhteeseen. Hahmottelemani mittakaava on tutkimuksen kannalta mielekäs, sillä ainakaan tutkimussuunnitelmaa laatiessani loppusyksystä 2007 en ollut löytänyt kotimaisista tai englanninkielisistä tietokannoista lähdeviitteitä, joista olisi ilmennyt selvästi, että tätä aihetta olisi tutkittu nimenomaan pienen paikallisyhteisön näkökulmasta. Mittakaavaltaan lähimpänä olivat useat kotimaiset tutkimukset, joissa oli tutkittu pieniä paikkakuntia, sekä merkittävään rooliin tässäkin työssä nousevat Helsingin kaupunginosien kotisivuihin liittyvät projektit ja niihin liittyvä tutkimus- ja kehitystyö. Tästä aineistosta enemmän seuraavassa luvussa.

2.2 Tutkimuksen aineisto ja sen muodostaminen

Tutkielmani koostuu kolmesta tapaustutkimuksesta, joista ensimmäisessä tutkin Helsingin kaupunginosat ry:n Kotikatu-projektin ylläpitämiä kotisivuja sekä tavoitteita ja arvoja niiden taustalla (Luku 3). Toisessa osassa keskityn Sitran Oppivat seutukunnat – hankkeen Nettimaunula-projektiin, erityisesti hankkeen tuottamiin suljettuihin paikallisverkkoihin (Luku 4). Kolmannessa osassa esittelen tätä tutkimusta varten perustettua Valakkatien yhteisöpalvelua, joka on myös osa opinnäytteeni projektia - yhteisöllisen lähimediapalvelun konseptia (Luku 5).

Kolmen tapaustutkimuksen yhteinen tutkimuksen kohde on yhteisöllisen verkkopalvelun onnistumisen edellytykset pienessä mittakaavassa. Tapaustutkimus voidaan käsittää tutkimusmetodinä tai yleisempänä tutkimustapana. Esimerkiksi Laineen et al. (2007) tapaustutkimuksen määritelmän mukaan tapaustutkimus ei ole metodi tai menetelmä vaan tutkimustapa, joka voi sisältää useampia metodeja.

Jokainen tutkimuskohde on prosessi, ja oikeastaan vain luvussa 4 käsiteltävää Netti-
maunulaa voidaan tarkastella tapauksena, jolla on ollut alku- ja loppupiste ja joka voisi
toimia vertailukohtana esimerkiksi luvussa 5 käsiteltävälle Valakkatien yhteisölle ja
edelleen ilmiön tarkemmalle kuvaukselle ja teoreettisten mallien taustaksi.

*”Yleistäminen onnistuu siten, että aineistoa verrataan taustapopulaatioon.
Tapaustutkimuksessa ei saada samassa mielessä edustavaa otosta [kuin ti-
lastollisessa aineistossa], sillä vaikka tyypillisiä tapauksia löytyykin, kes-
kimääräistä tapausta ei ole olemassa.”*

(Laine et al. 2007, 12)

Tutkimuksen aineistona ovat paikallisten kotisivupalvelujen käyttäjien sekä niiden ke-
hittäjien ja ylläpitäjien teemahaastattelut, tutkimussuunnitelmavaiheessa toteutettu esi-
tutkimus (käsitellään luvussa 2.4), Valakkatien yhteisö –tapaustutkimusta varten suori-
tettu kyselytutkimus (Liite 2) sekä aiemmat paikallisverkkoja koskevat tutkimukset ja
raportit.

Viitataan myös usein Helsingin eri kaupunginosien verkkosivuihin, joiden sisältöä tar-
kastelen lähinnä empiirisesti eivätkä ne ole varsinaista tutkimusaineistoa. Valakkatien
yhteisö⁸ on luvussa 5 tapaustutkimusta varten perustettu verkkosivu. Valakkatien yhtei-
sön tapauksessa pyritään tarkkaan kohteen kuvaamiseen eli deskriptioon (Anttila, 2006,
285-286). Valakkatien yhteisö on suljettu verkkopalvelu, josta syystä tässä tutkimukses-
sa palvelun käyttäjistä nimellään esiintyviltä on pyydetty lupa oman nimensä käyttöön
luottamuksen säilyttämiseksi. Muihin palvelun käyttäjiin viitataan nimettömästi.

Kaikki haastattelut toteutin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Olin päätenyt va-
littuihin teemoihin sekä esitutkimuksessa että tutkimussuunnitelmani aikana esiin nous-
seiden kysymysten pohjalta. Haastatteluja oli kolmenlaisia: kaupunginosasivujen käyt-
täjien haastattelut, kaupunginosasivujen ylläpitäjien haastattelut sekä yksi paikallisverk-
koarkkitehdin haastattelut. Olin suunnitellut kaikkia haastatteluja varten etenemisrun-
gon ja yleisluontoisen kysymyspatterin. Mukana oli muutama kysymys jotka toistuivat
jokaisessa haastattelussa. Tällaisia olivat muun muassa kysymykset yhteisöllisyyden
toteutumisesta eri tapauksissa. Joidenkin kysymysten kohdalla olin varautunut ennalta
myös mahdollisiin jatkokysymyksiin. (Hirsjärvi, 2008, 47-48)

---

⁸ <http://valakkatie.ning.com>

Itse haastattelutilanteessa pyrin kuitenkin seuraamaan itse haastattelutilannetta parhaani mukaan, jolloin en tehnyt juurikaan muistiinpanoja tai lähtenyt seuraamaan kysymysrunkoa. Keskityin kuuntelemaan ja keskustelemaan ja reagoimaan mahdollisimman aktiivisesti. Haastattelut olivat yhtä lukuun ottamatta yksilöhaastatteluja. Haastattelu Helsingin kaupunginosat ry:n edustajien kanssa toteutin parihaastatteluna, mikä oli siinä tilanteessa varsin perusteltu valinta. Helka ry:n toiminnanjohtajan ja Kotikatuprojektin teknisen koordinaattorin roolit täydensivät toisiaan tilanteessa mainiosti. Haastattelutilanteessa en tehnyt pääsääntöisesti muistiinpanoja - ainoastaan sellaisissa tapauksissa, mikäli havainnoin haastateltavan osoittavan erityistä kiinnostusta aihetta kohtaan tai muuten olemuksellaan korostavan sanomaansa. Tällaisia havaintoja tein vain muutaman kerran. Hirsjärven (2008, 47-48) teemahaastattelun määritelmiä vasten arvioin metodini palvelleen tarkoitustaan asian mukaisesti.

Haastattelut nauhoitin digitaalisilla kenttätallentimilla tai tietokoneella. Litteroin haastatteluaudivot lähes sanatarkasti. En kuitenkaan purkanut nauhalta lyhyitä taukoja tai sanojen toistoa. Purkamisen jälkeen tarkastelin aineistoa teemoittain. Luokittelin kunkin teeman kohdalta kaikki aineistoissa esiintyvät maininnat ja pyrin löytämään kunkin teeman alta kaikki mahdolliset yhteneväisyydet ja eroavaisuudet. Pyrin valitsemaan käsiteltävät teemat ja luokittelemaan aineistoa niiden pohjalta pääasiassa tutkimuskysymyksen ja sen alakysymysten mukaan, mutta myös itse aineiston mukaan. (Hirsjärvi 2008, 148) Tämän jälkeen tutkin kunkin haastateltavan vastausten mahdolliset erityispiirteet löytääkseni tulkintaa tukevia mainintoja tai pois sulkeakseni tulkinnan kannalta irrelevantteja mainintoja.

Haastateltaviin viitataan tekstissä sitaateilla, jotka on tarkastettu haastateltavilla. Sitaatit eivät ole täsmällisen sanatarkkoja. Haastattelijan kysymyksiä ei siteerata. Kotisivujen käyttäjiin viitataan etunimillä. Ylläpitäjät ja asiantuntijat esiintyvät omilla nimillään.

Metodologisesti olen käyttänyt deduktiivista päättelyä, erityisesti haastatteluaineistoa käsitellessäni. Tarkastelin aineistoa tiettyjä taustaoletuksia ja hypoteeseja vasten ja hain aineistosta tukea oletuksille, jotka pohjautuivat omiin kokemuksiini sekä aiempiin aiheesta kirjoitettuihin tutkimuksiin ja raportteihin. Yhteenvetoa ja päätelmiä tehdessäni päättelyn logiikka on ollut myös induktiivista, aineistosta nousi esiin myös teemoja, joita en osannut odottaa etukäteen. Tutkimuksen aikana on ollut myös hetkiä ja tilanteita, jolloin olen turvautunut myös puhtaaseen intuition, jolloin päätelmien logiikkaa on voinut kuvata abduktiiviseksi. (Anttila 2006, 116-121)

2.3 Yhteisöllinen lähimedia

Tämän työn keskeisiä käsitteitä ovat yhteisö ja yhteisöllisyys sekä näiden variaatiot, virtuaalinen ja paikallinen yhteisö/yhteisöllisyys. Käsitteet risteävät eri keskusteluissa, joten ne on määriteltävä kunkin tutkimuksen kohdalla käyttötarkoitustaan vastaavaksi.

Yhteisöä määritellessä viitataan usein Tönniesin *Gemeinschaft* ja *Gesellschaft*-jaotteluun⁹, joka epäilemättä toiminee pohjana myöhemmille määrittelyille. Internet-aikana yhteisö ja yhteisöllisyys ovat kokeneet kuitenkin vahvaa renessanssia, ei vähiten viime vuosina verkkoyhteisöjen ja web 2.0 –ilmiön myötä. Tästä syystä yhteisö saa uusia määritelmiä ja termiä virtuaalinen yhteisö käytetään yhä useammin. Näin ollen yhteisö on ajateltava laajempuna kokonaisuutena (Mäyrä). Uuden median tutkimuksessa yhteisöjen käsitteitä on tutkittu jo vuosia ennen tätä niin sanotun sosiaalisen median maihinnousua (esim. Arpo 2005, 21-27)

Yhteinen tekijä lähes kaikille määritelmille, olkoon kyseessä luonnollinen tai virtuaalinen yhteisö, on *yhteinen intressi*. (Dijk, 1999, 158 & Mäyrä). Yhteisen intressin tekijä tulee vastaan myös useaan otteeseen tutkimuksen haastatteluaineistossa. Usein korostuvat myös tiiviit sosiaaliset siteet, suhteellisen pieni ryhmäkoko ja jaetut kokemukset esim. rituaalien kautta sekä myös koettu samanlaisuus.

Virtuaalisten yhteisöjen määritelmissä korostetaan usein sitä, että virtuaalinen yhteisö tai yhteisöllisyys ei merkittävästi eroa perinteisestä yhteisöstä tai yhteisöllisyydestä. Van Dijk esimerkiksi huomauttaa, että virtuaalisten yhteisöjen toiminta perustuu valtaosin luonnollisten yhteisöjen toimintaan (1999, 160). Yhteisöissä virtuaalisuus, useimmiten yhteisön toimiminen verkossa, on merkittävässä osassa yhteisön toimintaa. Virtuaalisia yhteisöjä on käytännössä ollut olemassa lähes koko Internetin olemassaolon ajan. (esim. Antikainen, 2007, 30) Monissa keskusteluissa olen itse ainakin törmännyt vakiintuneeseen käsitykseen, jonka mukaan itse asiassa mikään nykyisistä uuden median ilmiöistä ei ole uusi, mutta teknologia on kehittynyt nyt tasolle, joka mahdollistaa sosiaalisten verkostojen ulottumisen osaksi Internet-käyttäjien valtavirran arkipäivää. (Hintikka 2007) Varsinaista saturaatiopistettä tässä suhteessa ei kuitenkaan ole vielä saavutettu -

---

⁹ Sosiologiasta tunnetussa jaottelussa Ferdinand Tönnies erottelee yhteisöllisyyden kaksi puolta, joista *Gemeinschaft* viittaa tiiviisiin paikallisiin sosiaalisiin yhteisöihin ja *Gesellschaft* puolestaan yhteisöihin, joiden taustalla vaikuttavat yhteiset intressit yksityisomaisuudesta ja sitä suojelevan oman edun tavoittelusta. <http://www.uta.fi/tyt/avoin/verkko-opinnot/sosiaalipsykologia/tonnies.html>

vielä ei voida kuitenkaan puhua esimerkiksi koko Suomea ja suomalaisia koskevasta ilmiöstä, kuten myöhemmin tämän työn tutkimustapauksissa käy ilmi.

Yhteisöllisyys käsitteenä on yhteisöä paljon moniulotteisempi ja –tulkinallisempi. Yhteisöllisyys on ollut mukana jo Aristoteleen filosofiassa, mutta sitä on tällä vuosituhannella alettu rinnastaa myös sosiaaliseen pääomaan. Laajan määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma (yhteisöllisyys) tarkoittaa *yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin juurtuneita normeja ja sosiaalisia suhteita jotka antavat ihmisille mahdollisuuden koordinoita toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi*. Tässä määritelmässä korostuu yhteisöllisyyden ja yhteisöjen funktionaalinen luonne, ikään kuin yhteisöt ja yhteisöllisyys olisivat vain työkalu yksilöiden asettamien päämäärien tavoitteluun. (Hyypä, 2002, 50)

Suomalainen tietoyhteiskunta on käsite, joka on yleistyi 1990-luvun laman jälkeisen informaatioteknologian siivittämän kasvukauden aikana. Castellsin ja Himasen (2003) mukaan suomalainen tietoyhteiskunta ottaa erityisesti huomioon sosiaaliset ulottuvuudet verrattuna esimerkiksi Kalifornian Piilaakson kapitalistiseen malliin tai aasialaisiin voimakkaasti kasvaviin, mutta autoritäärisiin malleihin. Yhteiskunta on tehnyt suuria satsauksia tietoyhteiskunnan voimakkaaseen kehittämiseen jo 1990-luvun puolesta välistä lähtien strategisesti muun muassa koulutuspoliittisin päätöksin. Monissa yhteyksissä yhteiskuntaa ja tietoyhteiskuntaa on jo käsitelty synonyymien kaltaisina, ministeritasolla asti¹⁰. Tietoyhteiskunnan käsitteen hyvin löyhästä käytöstä johtuen olen ainakin itse kokenut, että informaatioteknologiset ratkaisut ovat välttämätön osa kaikkia yhteiskunnan osa-alueita, ikään kuin ilman niitä olisi mahdotonta lähteä toteuttamaan yhtäkään kehityshanketta, projektia tai pientäkään käytännön toimenpidettä. Realiteetti on kuitenkin, että kaikilla ei ole eikä tule olemaan tasaveroisia mahdollisuuksia tai välttämättä edes halua olla mukana tässä tietoyhteiskunnassa, yhteiskunnan panostuksista ja toiveista huolimatta. (Liikenne- ja viestintäministeriö, ”Tietoyhteiskuntapolitiikan haasteita 2003-2007, 14)

Web 2.0, yhteisöllinen web ja sosiaalinen media ovat käsitteinä usein tulkittu synonyymeiksi. Pyrin tässä työssä käyttämään pääsääntöisesti termiä sosiaalinen media käsitellessäni tätä ilmiötä. Sosiaalista mediaa pidetään Internetin uutena kehitysmuotona, josta on muodostumassa yhä enemmän vuorovaikutuksen ja yhteisesti tuotetun tiedon paikka

---

¹⁰ Ministeri Huovisen puhe Naiset ja Tietoyhteiskunta –seminaarissa 29.11.2005. (<http://www.vn.fi/ajankohtaista/puheet/puhe/fi.jsp?toid=187545&c=1&moid=187549&endDate=19.4.2007&startDate=24.6.2003&oid=135817>)

(Hänninen 2007, 9) Sosiaalisen median ei sinänsä ole uusi keksintö, vaan se on lähinnä konsepti, jossa yhdistellään aiemmin kehitettyjä Internet-tekniikoita ja -malleja (Hintikka 2007, 8)

Käsitteen Web 2.0 lanseerasi vuonna 2005 Tim O'Reilly. O'Reillyn kuulussa käsitekartassa¹¹ hän asettaa keskiöön muutamia avainkäsitteitä, joista konsepti koostuu. Poimitakoon niistä mukaan esimerkiksi Internetin asema keskeisenä toiminta-alustana, siirtyminen julkaisemisesta osallistumiseen, rikas käyttäjäkokemus (Rich User Experience), sekä joukkoälyn valjastaminen (suomennokset kirjoittajan).

Tämän tutkimuksen varsinainen kohde, verkossa toimiva paikallisyhteisö, tuntuu olevan käsitteenä ongelmallinen. Kun paikallisen yhteisöllisyyden kokemisessa tärkeintä on aito ihmisten välinen kohtaaminen ja vuorovaikutus, verkossa toimivaa paikallisen yhteisön käsitettä on vaikea määritellä. Verkko voi kuitenkin tuoda paikalliseenkin yhteisöllisyyteen ulottuvuuksia, jotka ilman verkkoa jäisivät toteutumatta, kuten esimerkiksi anonyyminä osallistuminen tai yhteisöllisyyden tunteen voimistaminen virtuaalisesti. Vahvuutena verkkoyhteisöllisyydessä pidetään sitäkin, että se ei pakota tiettyyn toimintamalliin, vaan mahdollistaa erilaisia osallistumisen muotoja ja tapoja. (Bäcklund 2003, 55)

Edellä kuvatuista käsitteistä ja monista muista niiden ympärillä muodostuu se keskeinen keskusteluympäristö, jonka piirissä tutkimukseni sijaitsee. Virtuaaliset paikallisyhteisöt voidaan käsittää osaksi tietoyhteiskunnan sosiaalisia ulottuvuuksia. Kyseessä ei ole puhtaasti tai edes leimallisesti vain informaatioteknologinen tai tekninen käsite. Yhteisöllisyys monissa muodoissaan on ennen kaikkea sosiologinen käsite. Virtuaalinen paikallisyhteisö voitaisiin yhtä hyvin käsittää myös sosiologisen yhteisöllisyyden teknologise-
na ulottuvuutena Tämä tutkielman keskiössä ovat ne ulottuvuudet, joiden voisi olettaa tuovan kaivattua lisäarvoa virtuaalisiin toimintaympäristöihin.

”Nyt on sitä samaa, mitä mekin ollaan pohdittu - jännää että netti on täynnä harrastuspohjaisia virtuaalisyhteisöjä, mutta juuri tämän fyysisen yhteisön ja verkkoyhteisön yhdistäminen, että mitä lisäarvoa tässä tulee. Millä lailla se on erilaista ja tukeeko se verkko sitä fyysistä yhteisöä.”

Arkkitehti Heli Rantanen, 2.4.2008

---

¹¹ <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>,

2.4 Esitutkimus

Tein projektini konseptisuunnitelmaa varten pienimuotoisen tarvekartoituksen joulukuussa 2007. Toteutin kyselyn Internet-kyselynä (liite 1) Kyselylomakkeessa oli sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Kutsuin kyselyyn sähköpostitse mukaan n. 40 ihmistä, jotka olin valinnut omasta tuttavapiiristäni. Pyrin saamaan otokseen hieman hajontaa sukupuolen, iän, asuinpaikan ja muiden taustojen mukaan. Lopulliseen kyselyyn vastanneista ei tätä hajontaa kunnolla kuitenkaan muodostunut. Kysely toimi kuitenkin mainiosti pohjana tuleville tutkimuksille sekä konseptin kehittälyssä.

Kyselyssä oli yhdeksän kohtaa, jotka jakautuivat seuraaviin osa-alueisiin: vastaajan perustiedot, tiedot vastaajan Internetin käytöstä, tiedot vastaajan lähiympäristöstä sekä vastaajan arvio uuden palvelun käytöstä. Kyselyn mielenkiintoisimmat tulokset koskivat yhteisöllisyyden kokemista lähiympäristössä sekä arvioitua uuden palvelun käyttöä.

Vastauksia tuli 22. Vastaajista 19 suoritti kyselyn loppuun asti. Vastaajista 61,8% oli miehiä ja 38,2% naisia. Suurin osa vastaajista (52,4%) lukeutui ikäryhmään 25-34 vuotta. Lähes kaikki ilmoittivat vastauksissa käyttävänsä nettiä päivittäin tai aktiivisesti, jonka tulkitseen päivittäiseksi tai lähes päivittäiseksi käytöksi. Tiedonhaku, sähköposti, laskun maksaminen ja työkäyttö mainittiin suurimmassa osassa vastauksia. Vastaajat käyttivät Internetiä melko aktiivisesti, toki on pidettävä mielessä kyselyn toteutus netti-kyselynä ja siihen mukaan kutsuminen sähköpostilla.

Kysyttäessä ”Käytätkö Internetin sosiaalisia palveluja (ns. Web 2.0, esim. Facebook, LinkedIn, Jaiku jne...)? Jos käytät millaisia kokemuksia sinulla on niistä?”, yhdeksällä vastaajalla oli kokemusta sosiaalisesta mediasta. Näistä yhdeksästä seitsemällä oli sekä syviä että huonoja kokemuksia aiheesta. Vastauksissa mainittiin, että palveluja pidettiin yleisesti melko tarpeellisina ja innostavina, mutta varsinaisen hyödyn saamista pidettiin kyseenalaisena.

”Innostavat vähän aikaa. Omalla aktiivisuudella iso merkitys. Todelliset keskustelunavaukset esim. Facebook ryhmissä vähäisiä. Hauskaa hömpää.”

Nettikyselyn vastaaja

Vain yksi vastaaja totesi palvelujen olevan tarpeellinen uusi ulottuvuus verkostoitumiseen. Kaksi vastaajaa puolestaan koki sosiaalisen median palvelujen olevan turhia tai hyödyttömiä, jopa suorastaan ahdistavia. Kaiken kaikkiaan mielipiteet sosiaalisen median palveluista olivat hyvin kaksijakoisia. Syy voi olla koko web 2.0 –ilmiön nuori ikä ja ristiriita mediassa esitetyn 'hopen' ja latistavien käyttökokemusten kesken.

Vastausten perusteella suurin osa tuntee naapurinsa hyvin, muita lähialueen asukkaita hieman huonommin. Yli puolet haluaisi tuntea naapureitaan tai muita lähialueen asukkaita paremmin. Yhteisöllisyyden kokeminen naapurustossa oli hyvinkin jakaantunutta. Yli puolet vastaajista ei kokenut voivansa vaivatta vaikuttaa lähialueen asioihin.

Kysyttäessä mitkä asiat ovat askarruttaneet lähiympäristössäsi viime aikoina, lähes kaikilla vastaajilla oli mielessään asioita, jotka askarruttivat heitä. Vastukset liittyivät pääasiassa turvallisuuteen, viihtyvyyteen, liikenteeseen ja palveluihin.

Kuvailin palvelun sen hetkistä konseptia kyselyssä lyhyesti ja viimeisessä kohdassa pyysin vastaajia arvioimaan itseään kuvaillun palvelun mahdollisina käyttäjinä. Vastaajista peräti 77,7% arvioi seuraavansa tällaista palvelua hyvin todennäköisesti tai varmasti, ja 16,7% mahdollisesti. Yli 90% arvioi ainakin mahdollisesti kommentoivansa palvelussa käytäviä keskusteluja, yli 80% arvioi ainakin mahdollisesti tuottavansa aktiivisesti sisältöjä sivustolle. Lähes 80% vastasi myös osallistuvansa vähintäänkin mahdollisesti palvelun kehittämiseen.

Tämän viimeisen kohdan vastaukset olivat yllättäviä. Luvut vaikuttavat yllättävän suurilta ja optimistisilta. Tutkittaessa ihmisten osallistumista Internetin interaktiivisiin palveluihin, aktiivisten osallistujien määrä on arvioitu 1-9% välille (Hintikka 2007), 80-90%:n osallistumishalukkuus herätti optimismin ainakin omalla kohdallani. Luvut herättävät myös kysymyksiä kyselyn luotettavuudesta. Painotukseen vaikuttaa varmasti se, että vastaajat tunsivat minut ainakin jollain tavalla ja se, että vastaajien joukossa oli keskimääräistä enemmän nuoremman sukupolven edustajia ja varmasti paljon muitakin nettiä käyttäviä. Vastaajista loppujen lopuksi hyvinkin moni saattaa olla keskimääräistä enemmän tekemisissä tietotekniikan ja sosiaalisen median parissa (kysely lähti mm. useammallekin toimittajalle), mistä syystä tuloksista on todennäköisesti havaittavissa keskimääräistä enemmän optimismia teknologioiden mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin. Näistä syistä en sisällytä tämän kyselyn tuloksia varsinaiseen tutkimusaineis-

toon, mutta pidän tuloksia silti kannustavana osoituksena siitä, että usko uusien teknologioiden tuomiin mahdollisuuksiin on korkealla.

Lähes samansisältöinen kysely tehtiin myös osana varsinaista tutkimusta omalla asuinalueellani Tapaninvainiossa Valakkatien ympäristössä, missä myös aloitettiin paikallisen verkkoyhteisön pilotti. Tulokset olivat edellä esitellyn kyselyn tuloksia vaatimattomammat ja vastasivat ehkä enemmän ennakko-odotuksiani aiheesta. Kyselyvastaukset on esitelty tarkemmin luvussa 5.1.

3 HELKAN KOTIKATU

Helsingin kaupunginosayhdistykset ry., kutsumanimeltään Helka on Helsingin kaupunginosaseurojen kattojärjestö. Järjestö ylläpitää useidenkaupunginosien kotisivuja omalla palvelimellaan¹² ja tarjoaa myös paikallisille ylläpitäjille koulutusta ja neuvontaa kotisivujen suunnitteluun, päivitykseen ja sisällöntuotantoon liittyvissä asioissa.

Valitsin Helkan Kotikatu-kotisivuhankkeen mukaan tutkimukseeni siitä syystä, että paikalliset kaupunginosien kotisivut muistuttavat toiminta-ajatukseltaan paljolti omaa konseptiani ja sen lähtökohtia.

3.1 Helkan toiminta

Helsingin kaupunginosayhdistykset ry. on perustettu 1964 helsinkiläisten kaupunginosajärjestöjen keskusjärjestöksi. Helkan toiminnan tarkoituksena on ensisijaisesti *edistää Helsingin kehittymistä kulttuuri- ja ympäristöarvoja kunnioittavana, korkeatasoisena sekä asukkaiden hyvinvoinnista huolehtivana pääkaupunkina*. (Helkan kotisivut)

Helka etsii myös aktiivisesti keinoja hyödyntää Internetin mahdollisuuksia toiminnassaan. Helkan Kotikatu-hankkeen tavoitteena on ollut tuottaa Helsingin jokaiseen kaupunginosaan omat kotisivut sekä tarjota tukea ja koulutusta kotisivujen ylläpitäjille. Helka, Kotikatu) Kotikatu-hanke on alkanut jo 1990-luvun lopussa ja se on osa Teknillisen korkeakoulun OPUS-hanketta. OPUS-hankkeen tarkoituksena on tuottaa oppivan

---

¹² HELKA raportoi 51:n sivun kävijätilastoja, <http://www.kaupunginosat.net/raportit/>

kaupunkisuunnittelun konsepti, joka perustuu asukkaiden, julkisen sektorin ja yritystoimijoiden väliseen yhteistyöhön. (OPUS-hankkeen kotisivut)

Yhtenä tärkeänä tavoitteena Kotikatu-projektissa on lisätä asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia lähiympäristöä koskevissa asioissa. Projektissa on viime vuosina korostunut erityisesti sivujen merkitys kanavana viranomaisiin ja päättäjiin päin. Tällä hetkellä ei osata vielä tarkkaan arvioida, miten paljon viranomaiset ja päättäjät seuraavat kaupunginosien kotisivuja, mutta tätä asiaa projektissa tutkitaan tiiviisti juuri tätäkin työtä kirjoitettaessa.

3.2 Kotikatu-projektin tavoitteet

Kotikatu-projekti on alkuaan jo vuonna 1997 aloitettu yhteistyöhanke, jossa on ollut useampia yhteistyökumppaneita ja rahoittajia. Tällä hetkellä projekti on vain Helkan vastuulla ja ainoana rahoittajana toimii Helsingin kaupunki. Projektin *tavoitteena oli löytää uusia keinoja parantaa ihmisten vaikutusmahdollisuuksia heidän omaa asuinympäristöänsä koskevissa asioissa* (Kotikatu-projektin kotisivut). Projektin näkyvin osa on Helkan palvelimilla sijaitsevat kaupunginosien omat kotisivut. Kaikki Helsingin kaupunginosat eivät ole lähteneet viemään omia kotisivujaan Helkan sateenvarjon alle.

Haastattelin Helka ry:n toiminnanjohtajaa Pirjo Tulikukkaa, sekä Kotikatu-projektin teknistä vastaavaa Timo Tuomista selvittääkseni, minkälaisia asioita projektin ohjausryhmä pitää tärkeänä paikallisten kaupunginosasivujen suunnittelussa.

Kaupunginosasivujen suunnittelun yhtenä tavoitteena on vuorovaikutteisuus, sekä asukkaiden kesken, että myös Helsingin kaupungin ja asukkaiden kesken. Asukkaiden keskinäisen vuorovaikutteisuuden tärkeänä lähtökohtana Tulikukka ja Tuominen mainitsivat helpon osallistumisen kaikille käyttäjille. Käytännössä tämä on tarkoittanut rekisteröitymisten poistamista kaikkialta sivuilta.

Toisena tavoitteena mainittiin tietynlainen lehtimäisyys. Hyvin toimitettu sisältö houkuttelee enemmän kävijöitä sivuille ja myös enemmän lukijoita julkaistuille sisällöille. Tämä tarkoittaa ajankohtaista ja alueen asukkaita kiinnostavaa uutta tietoa.

”Just se journalismi, että siinä pyörisi ne uutiset ja on sellainen uutispalsta, tapahtumia, monenlaista ajankohtaista tietoa... ..Me ollaan haettu siihen sitä lehtimäisyyttä kuitenkin. Jos se olisi vaan joku keskustelupalsta, niin että siinä etusivulla pyörii vaan kaiken maailman keskustelut, niin en mä jaksa yhtään alkaa joidenkin ihmisten roskaa lukemaan.”

Pirjo Tulikukka 23.1.2008

Kolmantena tärkeänä ylätavoitteena haastateltavat mainitsivat käyttäjä- ja asukaslähtöisen palvelun kehittämisen, josta käytetään myös termiä Living Lab¹³. Kotikatuprojektissa tavoite on aivan ilmeinen. Paikallisten kaupunginosasivujen käyttö on paikallista ja niiden kehitys on ensisijaisesti sidoksissa paikallisuuteen. Sivuja kehitetään ennen kaikkea käyttäjien tarpeista lähtien ja yhdessä käyttäjien kanssa. Käyttäjien omaa aktiivisuutta korostettiin useaan otteeseen.

Kotikatu-projektin suurimpia haasteita ovat olleet ja ovat edelleen kotisivujen tekninen julkaisujärjestelmä ja sen suhde sivujen ylläpitoon ja käytettävyyteen, sisällöntuottajien järjestäytyminen, paikoittain epätasapainoinen asukasrakenne, vaihteleva yhteisöllisyyden kokeminen sekä tekninen ylläpito.

Helkan Kotikatu-projektin hallinnoimat kotisivut tuotetaan kaikki samalla julkaisujärjestelmällä. Vuoden 2007 aikana vanhasta julkaisujärjestelmästä Mambosta aloitettiin siirtyminen uuteen järjestelmään, Mambon seuraajaan Joomlaan. (Kotisivuista enemmän seuraavassa luvussa 3.3) Yhtenäinen julkaisujärjestelmä edesauttaa sivujen koordinoitua sekä ylläpitäjien ja sisällöntuottajien koulutusta. Yhden järjestelmän myötä myös eri kaupunginosien kotisivujen ulkonäkö on yhtenäinen.

Julkaisujärjestelminä Joomla ja Mambo ovat hyvin monipuolisia ja muokattavia. Näin sivuja voidaan aina tarvittaessa muokata eri kaupunginosien tarpeita vastaavaksi. Monipuolisuuden käänköpuolena järjestelmän tekninen hallinnointi vaatii jonkun verran osaamista ja/tai koulutusta. Monipuolisuus vaikuttaa myös käyttöliittymiin. Esimerkiksi monen pienemmän kaupunginosan kotisivujen käyttäjän mielestä monipuolinen sivusto on hankala käyttää.

”Vaikka järjestelmä on yritetty tehdä mahdollisimman helppokäyttöiseksi, silti monet kokevat sen päivityksen hankalaksi. Jos tekee mahdollisimman

---

¹³ Living Lab eli kotiympäristöissä tapahtuva käyttäjakeskeinen tutkimusmenetelmä <http://www.helsinki-virtualvillage.fi/Resource.phx/adc/opiskelu/livinglab/livinglab.htx>.

yksinkertaisen järjestelmän, niin ei jää liikkumavaraa. Jos taas haluaa pitää tietyn vapauden se monimutkaistaa käyttöliittymää.”

Timo Tuominen, 23.1.2008

Toinen selkeä ongelma on sisällöntuottajien vaihteleva organisoituminen ja aktiivisuus. Parhaimmillaan kotisivuilla on useamman hengen toimituskunta, päätoimittaja sekä useampi tekninen ylläpitäjä. Vastaavasti joissain kaupunginosissa kaikki sisällöntuotanto ja ylläpito on jäänyt yhden ainoan henkilön varaan. Vähälläkin henkilöstöllä sivut voivat olla toimivat, mikäli toimituskunta on aktiivista ja päivittää sivuja säännöllisesti. Kotikatu-projektin tavoitteena on ollut myös rohkaista kaikkia muitakin käyttäjiä kuin varsinaista toimituskuntaa tuottamaan sisältöjä, kirjoittamaan artikkeleja, ilmoittamaan tapahtumista jne. Monessakaan kaupunginosassa tämä tavoite ei ole täyttynyt. Yksi syy on yksinkertaisesti se, että sivuja ei tunneta hyvin eikä niillä ole siitä syystä liiemmästi käyttäjiä.

Pirjo Tulikukan ja Timo Tuomisen mukaan kaupunginosasivujen käyttäjät eivät edusta kovinkaan tasaisesti paikallista asukasrakennetta. Karkeasti voidaan sanoa, että Tulikukan ja Tuomisen mukaan aktiivisimmat käyttäjät, keskustelijat ja sisällöntuottajat ovat pääasiassa seniorikansalaisia. Toisaalta ikääntyneemmät asukkaat ovat monesti niitä, jotka ovat voimakkaimmin sitoutuneita omaan kaupunginosaansa. He ovat myös vähiten halukkaita muuttamaan pois nykyisiltä sijoiltaan. (Asukasbarometri 2004) Nuoret yksin asuvat tai pariskunnat muuttavat herkästi opiskelupaikkojensa mukaan. Lapsiperheet muuttavat herkemmin isompien asuntojen ja edullisempien neliöhintojen perässä aina lasten kouluikään asti, jolloin saatetaan asettua muutamiksi vuosiksi paikoilleen. Nuorilla ja perheellisillä on harvemmin myöskään prioriteettina osallistua kaupunginosayhdistysten toimintaan tai muihin paikallisiin aktiviteetteihin.

”Kyllä siinä on sellaista tietyn kulttuurin opettelemista tietyn ikäisille. Meillähän käyttäjäkunta on sellaista ’epänuorisoa’. Siellä on jonkin verran keski-ikäistä porukkaa ja paljon senioreita, mikä jonkin verran sanelee tätä asiaa. Nuorisolla on taas omat kanavansa, niillä on omat systeeminsä eikä intressit ole paikallisia... ..et harvat sitoutuu siihen alueeseen. Trendi on voimakkaampi kuin aikaisemmin. Ennen ihmiset muuttivat jonkin ja jököttivät siinä sitten ikänsä tai ainakin tietyn elämänvaiheen ajan.”

Pirjo Tulikukka, 23.1.2008

Tiivistetysti kerrottuna Helka ry:n tärkeimpiä tavoitteita ja tehtäviä kaupunginosasivujen suhteen ovat vuorovaikutteisuuden lisääminen käyttäjien ja virkamiesten välillä, osallistumiskynnyksen madaltaminen, asukaslähtöinen kehittämisprosessi, teknisen käytettävyyden optimointi, toimitus- ja käyttäjäkunnan aktivointi sekä tavoittaa paikallista asukaskuntaa edustavan käyttäjäjoukon tavoittaminen kotisivujen käyttäjiksi.

Näitä tavoitteita voi sanoa ylätason tavoitteiksi, koska Helka itse tarjoaa vain tekniset resurssit kaupunginosaseuroille ylläpitää kaupunginosan omia kotisivuja, eikä itse niinkään puutu kotisivujen sisältöihin kuin kouluttajan ja konsultin muodossa.

3.3 Helkan kotisivut

Helka on tarjonnut jäsenyhdistyksilleen, joita ovat erilaiset kaupunginosaseurat ja -yhdistykset, mahdollisuuden tuottaa omat kaupunginosakotisivunsa. Helka tarjoaa tähän tarkoitukseen serveritilaa, sekä valmiiksi juuri tätä tarkoitusta varten räätälöidyn julkaisujärjestelmän. Julkaisujärjestelmä on avoimeen lähdekoodiin pohjautuva Joomla¹⁴, jonka edellinen versio Mambo on edelleen käytössä. Helka tarjoaa sivujen ylläpitäjille myös tämän julkaisujärjestelmän koulutusta.

Julkaisujärjestelmä on ohjelmoitu ulkoasultaan siten, että sitä käyttävien kaupunginosien sivut muistuttavat pitkälti toisiaan. Ylläpitäjillä on mahdollisuus muokata ulkoasua ja toimintoja jonkin verran, mutta pääsääntöisesti Helkan ylläpitämät sivut ovat hyvin toisensa kaltaisia.

---

¹⁴ <http://www.joomla.org>

Kuva 1, Herttoniemen kaupunginosasivut tarjoavat runsaasti toimintoja ja palveluja

Kuva 2, Pajamäen vaatimattomammat kotisivut

Toiminnoiltaan sivut muistuttavat myös paljon toisiaan, mutta niitäkin on mahdollisuus lisätä tai karsia paikallisten tarpeiden mukaan. Aktiivisimmilla kaupunginosilla saattaa olla runsaasti staattisiksi tai dynaamisiksi luokiteltavia toimintoja sivuillaan, kun vastaavasti esimerkiksi pienemmillä kaupunginosilla ei ole välttämättä tarvetta kovin mo-

nimutkaisiin ratkaisuihin ja niiden sivut ovat karsitumpia. Kuvat 1 ja 2 havainnollistavat tätä eroa.

3.4 Kotisivukyselyn tuloksia

Helka ry:n palvelimella sijaitsevien kotisivujen käyttäjä- ja ylläpitäjäkyselyt järjestettiin 5.-26.10.2007. Tulosten tiivistelmät julkistettiin joulukuussa 2007 (Rantanen 2007, www-dokumentit). Kyselyt oli toteuttanut Kotikatu-hankkeen konsultti arkkitehti Heli Rantanen Teknisestä korkeakoulusta.

Puran tässä luvussa kyselystä niitä kohtia, jotka ovat relevanteimpia oman tutkimukseni kannalta. Käsittelen sivujen pääkäyttötarkoitusta, kohtia jotka koskevat interaktiivisiksi luokiteltavia toimintoja tai palveluja sekä sivujen merkitystä paikallisena mediana.

Käyttäjäkyselyn tulosten perusteella kaupunginosien kotisivuilta haetaan yleensä tietoa ajankohtaisista asioista. 43,3 % vastanneista ilmoitti ajankohtaisten asioiden seuraamisen tärkeimmäksi syyksi vierailla kotisivuilla. Toiseksi eniten (24,6 %) haettiin jotain tiettyä tietoa.

Kun käyttäjiä oli pyydetty arvioimaan oman kaupunginosansa kotisivujen sisältöä sen mukaan, kuinka paljon ne kiinnostavat tai kiinnostaisivat käyttäjää, viisi eniten kiinnostavaa sisältöä olivat: 1) Uutiset/ajankohtaista, 2) Tietoa alueella vaikuttavista projekteista ja hankkeista, 3) Kaavoitus ja rakentaminen, 4) Tapahtumakalenteri ja 5) Kannanotot, vetoamukset ja lausunnot alueen asioista.

Eniten kiinnostava interaktiiviseksi luokiteltava sisältö oli keskustelupalsta (erittäin tai melko paljon kiinnostava n. 65%). Vaikka enemmistö pitikin kyselyn mukaan keskustelupalsta kiinnostavana, tätä toimintoa ei löydy kaikkien kaupunginosien sivuilta. Useimmilla keskustelupalstoilla, jos sellainen sivuilta löytyi, keskustelu ei ollut kovin aktiivista. Tekemäni satunnaisotannan pohjalta (n. 15 kaupunginosasivuston keskustelupalstat) tyypillisesti keskustelun avauksia oli kertynyt vuoden aikana 10-20 ja yksittäinen avaus tuotti 1-4 vastausta useamman kuukauden aikavälillä. Muutamia poikkeuksia toki joukossa oli, kuten esimerkiksi Maunulan ja Viikin kotisivut, joiden keskustelupalstoilla keskustelu oli huomattavasti vilkkaampaa.

Käyttäjätutkimuksessa kysyttäessä, mikä toiminto puuttuu kotisivuiltasi, useimmin mainittu asia liittyi harvaan päivitysväliin tai päivitysten mahdolliseen puuttumiseen. Myös aktiivisempaa keskustelupalstaa toivottiin sivuille.

Vastaajien mukaan kaupunginosan kotisivut olivat merkittävin paikallinen media ja niitä pidettiin myös hyvänä tiedonlähteenä. Aktiivisimpia kaupunginosasivuja pidettiin lähes yksinomaan joko hyvinä tai erittäin hyvinä tiedonlähteinä.

Kotikatu-projektin kaupunginosasivuja pidettiin yleisesti melko hyvinä käytettävyydeltään. Eniten parannettavaa oli käyttäjäkyselyyn vastanneiden mukaan ulkonäössä sekä alueellisessa tunnettuudessa.

Käyttäjäkyselyn perusteella Helkan palvelimella sijaitsevilta kaupunginosasivuilta haetaan paikallista, ajankohtaista tietoa. Käyttäjät arvostavat tiheää päivitysväliä, joka myös ylläpitää ajankohtaisuuden tuntua sivuilla. Ajankohtaisuus ja paikallisuus myös toteutuvat sivuilla kyselyvastausten perusteella hyvin.

Tämän kyselyn tuloksista ilmenee, että käyttäjät ovat kiinnostuneimpia nimenomaan tuoreista ja staattisista sisällöistä. Keskustelupalstat ovat suosituin interaktiiviseksi luokiteltava sisältö, mutta suosittuudessaan jää selvästi jälkeen muista ajankohtaisista ja paikallisista sisällöistä.

Yhteenvedon kyselystä voidaan todeta, että ajankohtaisuus ja tiheä päivitysväli parantavat sivujen luotettavuutta ja tuovat sivuille enemmän käyttäjiä. Samoin usein päivittyvät sivut kasvattavat käyttäjien aktiivisuutta. Mikäli myös käyttäjiä halutaan aktivoida sisällöntuottajiksi, esimerkiksi keskustelupalstoille, voisi ajatella, että mitä aktiivisempaa keskustelu palstalla on, sitä matalammaksi muodostuu käyttäjien kynnyksen osallistua itse keskusteluun.

3.5 Ylläpitäjäkysely

Kotikatuprojektin kotisivujen ylläpitäjäkysely toteutettiin samaan aikaan käyttäjäkyselyn kanssa. Kysely toteutettiin nettikyselynä ja siihen tuli 37 vastausta. Suurin osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä.

Kyselyssä selvitettiin vastaajien perustiedot, ylläpidon rutiinit, organisointi ja käyttökemukset, vastaajien käsitykset kotisivujen tehtävästä, merkittävydestä ja vaikuttavuudesta, kaupunkisuunnittelun ja alueen kehittämisen suhde toiminta-ajatukseen, kaupunginosayhdistysten rooli, sivujen suhde muihin medioihin sekä kehittämissuunnitelmat.

Keskityn tässä luvussa ylläpitäjäkyselyn niihin osiin, jotka koskevat ylläpitäjien sisälöntuotantoon, paikalliseen tiedonvälitykseen ja interaktiivisiin toimintoihin liittyviä tehtäviä. Jätän vähemmälle huomiolle kyselyn ne osiot, jotka koskevat puhtaasti teknisiä ylläpitotehtäviä.

Ylläpitäjäkyselyn vastaajista 86% kuului paikalliseen asukasyhdistykseen. Vastaajien keski-ikä on 47,5 vuotta. Tämä vahvistaa luvussa 3.2 esiin nousevaa havaintoa, jonka mukaan kaupunginosayhdistysten aktiiviset jäsenet, myös kotisivujen osalta, ovat niitä joilla on eniten aikaa toimia aktiivisesti kaupunginosansa puolesta, tyypillisesti yli 50-vuotiaita.

Vastanneiden ylläpitäjien mukaan aikaa vievintä ylläpidossa on kuvien käsittely sekä tiedon hakeminen. Vastausten joukossa mainittiin myös muiden tekemien juttujen siistiminen sekä keskustelupalstan etukäteismoderointi.

Sivujen keskeisistä tehtävistä kysyttäessä eniten korostui sivujen tiedottamistehtävä, tarkemmin uutisointi sekä tapahtumista ja palveluista tiedottaminen. Yhdeksän vastaajaa piti keskeisenä sivujen tarkoitusta keskustelun areenana ja mielipiteen julkaisukanavana.

Kyselyssä kysyttiin myös miten ylläpitäjät saavat muuta paikallista tietoa, ns. epävirallista tietoa, sivuilleen. Tätä muuta tietoa ylläpitäjät sekä hakevat itse että sitä myös heille lähetetään eri kanavia pitkin. Oma aktiivisuus - vuorovaikutus ja havainnointi - mainittiin useimmiten, myös paikallisten tiedotusvälineitten osuus mainittiin usein.

Kriisinä tai erityisenä ongelmana pidettiin useimmiten teknisiä ongelmia, jotka liittyivät esimerkiksi julkaisujärjestelmän käyttöön tai muuhun tekniseen osaamiseen. Neljä ker-

taa mainittiin myös keskustelupalstoihin liittyvät ongelmat roskapostituksesta, netike-
tin¹⁵ noudattamisesta tai palstan moderoinnista.

Peräti kolmannes ylläpitäjistä koki, että toiminnassa ei ollut tapahtunut merkittäviä on-
nistumisia. Vastauksista mainituista onnistumisen kokemuksesta suurin osa liittyi stra-
tegisiin asioihin, kuten esimerkiksi suoranaiseen vaikuttamiseen.

Kysyttäessä sivujen suhteesta paikalliseen toimintaan, toiseksi eniten, yhdeksän kertaa,
mainittiin parannusehdotus, jossa toimijoiden aktiivisuutta kaivattaisiin lisää. Yleisesti
sivujen ja paikallisen toiminnan suhdetta pidettiin hyvänä ja tiiviinä.

Kootusti voidaan sanoa, että ylläpitäjät näkevät kaupunginosasivut pääasiassa yksisuun-
taisena paikallisena tiedotuskanavana. Vain neljäsosa, yhdeksän vastaajaa 37:sta, piti
sivuja ennen muuta interaktiivisena keskustelukanavana tai käyttäjien omana julkaisu-
kanavana.

Toisaalla korostuu myös ylläpitäjien sekä käyttäjien aktiivisuuden merkitys. Erityisesti
käyttäjiltä toivotaan lisää aktiivisuutta. Ylläpitäjien aktiivisuutta tarvitaan puolestaan
paikallisen epävirallisen tiedon keräämisessä ja välittämisessä.

3.6 Kotikatu-kotisivujen syventävä tutkimus

Kotikatuprojektin käyttäjä- ja ylläpitäjäkyselyt antoivat hyvän kuvan Helkan ylläpitä-
mien kaupunginosasivujen käytöstä ja ylläpidosta, mutta eivät antaneet kovin kattavia
vastauksia sivujen roolista paikallisen yhteisöllisyyden muodostajana tai tukijana. Tä-
män vuoksi halusin syventää tietoa sivujen käytöstä, erityisesti niiden interaktiivisten ja
yhteisöllisten ominaisuuksiensa osalta. Hain tätä varten teemahaastatteluja varten Hel-
singin kaupunginosasivujen käyttäjiä.

Haastattelin lopulta neljää kaupunginosasivujen käyttäjää. Heistä kaksi asui Helsingin
Maunulassa, yksi Pohjois-Haagassa ja yksi Lauttasaareissa. Hain haastateltavia netti-
ilmoituksella muutamilla Helkan kaupunginosasivuilla. Haastateltavien löytäminen tätä

---

¹⁵ Netiketti on eräänlainen Internetin käyttäytymisohje, joita käyttäjät ovat itse laatineet. Yleistä tai viral-
lista netikettiä ei ole. Ks esim. Jukka Korpelan Netti ja ihmiset: Netiketti –artikkeli
<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/internet/netiketti>. Esimerkki netiketistä:
<http://www.internetopas.com/netiketti/>

kautta osoittautui melko haastavaksi, ensimmäisten ilmoitusten ja niitä seuranneiden muistutusten jälkeen minulla oli koossa kolme nimeä, joista kaksi päätyi tämän tutkimuksen haastateltaviksi. Yksi haastateltavista ei vastannut enää yhteydenottoihini ensimmäisten viestien ja puheluiden jälkeen. Avuksi tuli Maunula-seuran aktiivijäsen Hannu Kurki, joka tarjosi minulle puheenvuoron Maunulan Aluefoorumilla ja sain rekrytoitua tässä tilaisuudessa suoraan pari haastateltavaa lisää. Prosessi opetti osaltaan sen, että Internet ei ole kovinkaan tehokas väline monissakaan käytännön asioissa.

Haastattelut tukivat pääosin Helkan kotisivukyselyn tuloksia, joita esittelin luvussa 3.4 Keskusteluissa käsiteltiin osittain samoja asioita ja aihepiirejä kuin Rantasenkin tekemässä kotisivukyselyssä, mutta ensisijainen tavoitteeni oli keskittyä näissä haastatteluisa keräämään kokemuksia kaupunginosasivujen interaktiivisiksi luokiteltavista toiminnoista, niiden käytettävyydestä, sivujen yhteisöllisyydestä sekä pyytää haastateltavia ideoimaan ja visioimaan tulevan konseptini eri osa-alueita.

Kaikki haastateltavat esittivät myönteisen yleisarvion oman asuinalueensa kotisivuista. Yhden haastateltavan mukaan sivut voisivat toimia paremminkin, mutta piti niitä kuitenkin yleisesti toimivina ja hyvänä kokonaisuutena. Käyntitiheys sivuilla vaihteli päivittäisestä harvempaan kuin kerran viikossa. Käytössä saattoi olla vaihtelua myös yksittäisellä käyttäjälläkin.

Haastateltavat hakivat sivuilta ajankohtais- ja uutissisältöjä, keskusteluja ja pari haastateltavaa mainitsi selaavansa sivuja yleisesti käyden samalla kertaa läpi useampia sisältöjä. Mikään yksittäinen sisältö tai osio ei noussut selvästi muiden yläpuolelle hyödyllisyydessä tai käytettävyydessä. Kuitenkin selvästi tuli esille, että haastateltavat kokivat yksittäisen sivun, sisällön tai toiminnon sitä toimivammaksi, mitä paremmin sitä oli päivitetty ja/tai mitä paremmin se tarjosi hyödyllistä informaatiota.

Kukaan haastateltavista ei ollut erityisen aktiivinen sisällöntuottaja. Kaksi ei tuottanut lainkaan sisältöjä sivuille. Lopuilla kahdella sisällöntuotanto tarkoitti kommentointia keskustelupalstalle ja sitäkin oli tapahtunut vain muutaman kerran.

Keskustelupalstat koettiin kiinnostavaksi sisällöksi. Niiden ongelmaksi todettiin myös jatkuva moderoinnin tarve. Molemmat keskustelupalstoille itse kirjoittaneet haastateltavat pitivät keskustelua turhauttavana, mikäli keskusteluketjuihin alkoi ilmaantua irrele-

vanteja kommentteja. Tällaisiksi mainittiin asiattomuudet, alatyylin kirjoitukset ja sisällöltään mitättömät tekstit.

”Yhteen keskusteluun kommentoin, kun se oli vielä asiallisella pohjalla, mutta sitten se alkoi mennä alamäkeä. Eli jos keskustelun aloitus on alatyylinen, en lähde sellaiseen mukaan, se ei ole minun tehtäväni.”

Riitta, kaupunginosasivujen käyttäjä, 6.3.2008

Käyttäjien identifiointi koettiin myös ongelmalliseksi. Suoraa vastausta aiheeseen ei oikein löytynyt, vaan sekä omalla nimellä että nimimerkillä esiintymistä pidettiin perusteltuina tapauskohtaisesti. Omalla nimellä esiintyminen saattaa haastateltavien mukaan vaikuttaa siihen, kuinka herkästi kirjoituksissa puututaan epäkohtiin. Leimautumisen pelko pienissä yhteisöissä voi rajoittaa kirjoittamista paljonkin omalla nimellä esiintyessä. Nimimerkin takaa voi toisaalta olla helpompi aloittaa keskusteluja aroistakin aiheista, mutta viestien motiiveja ja todenperäisyyttä voi olla vaikeampi tulkita.

”Than selvää on, että joutavat jorinat jäisivät silloin [omalla nimellä esiintyessä] pois. Paljon on sellaisia, että ihmiset eivät halua esiintyä tai leimaantua jonain, kuitenkin on kyse pienistä yhteisöistä.”

Päivi, kaupunginosasivujen käyttäjä 6.3.2008

Kaiken kaikkiaan nykyiset kaupunginosasivut (otoksessa siis Maunula, Pohjois-Haaga ja Lauttasaari) sivut arvioitiin toiminnaltaan ja toiminnoiltaan hyviksi ja kattaviksi ja paikallista tiedonvälitystä hyvin tukeviksi. Puutteina mainittiin ainoastaan sähköpostin puuttuminen, paikallisten kaupunginosayhdistysten ja seurojen julkisten pöytäkirjojen uupuminen sekä yhdessä tapauksessa paikallisuutisoinnin kehno taso.

Pyysin haastateltavia myös arvioimaan, miten hyvin sivut tukevat paikallista yhteisöllisyyttä ja vastaukset olivat yllättävän erisuuntaisia jokaisella vastaajalla. Yhden mielestä sivut tukevat paikallista yhteisöllisyyttä yksiselitteisen hyvin, kun taas toisen mielestä verkossa ei synny mitään uutta lisäarvoa jo olemassa olevalle yhteisöllisyydelle. Yhden haastatellun mielestä yhteisöllisyys voisi toteutua nykyistä paremmin – nykyiset sivut antavat hänen mielestään sellaisen vaikutelman, että ne edustavat vain paikallisen kaupunginosaseuran mielipidettä ja että asukkailla voisi olla nykyistä huomattavasti enemmän sanottavaa kuin mitä sivuilta ilmenee.

Yhteisölliset verkkopalvelut, sosiaalinen web tai web 2.0 eivät olleet käsitteinä erityisen tuttuja haastateltaville. Sen sijaan, löyhemmin rajattuna, interaktiiviset palvelut olivat hieman paremmin tunnettuja. Haastateltavat olivat jonkun verran seuranneet keskustelupalstoja (muualla netissä kuin kaupunginosasivuilla) ja joskus itse kirjoittaneet niihin. Yksi haastateltava kertoi pitäneensä omaa blogia.

Kaikki haastateltavat antoivat positiivisen yleisarvion omista kaupunginosasivuistaan. Pääasiallisesti haastateltavat etsivät sivuilta ajankohtaista tai muuten heitä hyödyttävää informaatiota. Haastateltavien joukossa ei ollut aktiivisia kaupunginosasivujen sisällöntuottajia. Keskustelupalstoja pidettiin kiinnostavina sisältöinä, mutta ongelmiksi koettiin niiden sisältämät tarpeettomiksi koetut viestit, sekä käyttäjien identifiointiin liittyvät ongelmat.

Yhteisöllisyyden kokeminen oli voimakkaasti jakautunutta haastateltujen käyttäjien keskuudessa. Toista päätä edusti näkemys jonka mukaan kotisivut palvelevat täydellisesti paikallista yhteisöllisyyttä ja sen kokemista ja vastakkaisessa päässä kotisivujen ei koettu olevan missään yhteydessä paikalliseen yhteisöllisyyden tunteeseen. Yhteisöllisen tai sosiaalisen median käsitettä ja palveluja ei myöskään tunnettu.

Yhteisöllisyyden kokemuksen jakautumiseen vaikuttanee varmasti ihmisten erilaiset käsitykset ja kokemukset yhteisöllisyydestä. Toiset kokevat muutenkin olevan kiinteä osa paikallista yhteisöä kun toisille on tärkeämpää kokea olevansa osa suurkaupunkia.

3.7 Yhteisöllisen lähimediakonseptin visiointia

Kuvailin kullekin haastateltavalle haastattelutilanteessa oman konseptini (esitelty luvussa 1.2). Pyysin heitä esittämään vapaasti omia arvioitaan kuvatusta palvelusta ja keskusteluissa tuli esille myös monenlaisia visioita sekä mahdollisia kehityskohteita.

Kolmella haastateltavalla oli kokemuksia erilaisista taloyhtiö-intranet-palveluista. Kahden haastateltavan kohdalla kokemukset palvelusta eivät olleet erityisen kannustavia, palveluja oli käytetty joko todella vähän tai ei lainkaan.

”Kyllä mä olen käynyt siellä omilla kotisivuilla. Siellä tapahdu mitään ja mikään ei päivity... ...mä olen kolme kertaa pommittanut meidän hallitusta juuri meidän onnettomien kotitalon sivujen kautta. Enkä tiedä luetaanko niitä tai mihin ne viestit edes menee”

Riitta, kaupunginosasivujen käyttäjä, 6.3.2008

Yksi haastateltava oli läheisissä tekemisissä Helsingin Arabianrannassa sijaitsevan palvelutalon intranet-palvelun kanssa. Tämä palvelu oli selvästi kahta muuta mainittua aktiivisempi. Eräs palvelutalon asukas myös esitteli minulle palvelun lyhyesti. Intranet-kanava oli erityisesti tätä palvelutaloa varten suunniteltu, mikä selittänee myös sen käytön paremman suosion. Tosin tällekin palvelulle toivottiin aktiivisempaa käyttöä.

Kolme neljästä haastateltavasta arvioi mahdollisesti voivansa osallistua oman konseptini mukaiseen palveluun, tietyin reunaehdoin. Kahdelle haastateltavalle tärkeää oli, että palvelu edistää jotain omaa tai yhteisön yhteistä intressiä. Yhtenä tällaisena yhteisenä intressinä paikallisessa yhteisöllisessä verkkopalvelussa mainittiin lähiympäristöön ja asumiseen liittyvät asiat.

”Luulen, ettei se välttämättä ole ikäkysymys, vaan asiakysymys, että kiinnostaaako tämä meitä kaikkia... ...Jos on sellainen asia joka on yhtä tärkeä nuorille kuin iäkkäille... ...lähiympäristöön ja asumiseen liittyvät asiat. Mä olen ollut hirveän kauan taloyhtiön hallituksen puheenjohtaja ja ilokseni alle kolmikymppinen kaveri muutti taloon... ...siinä ei ollenkaan tule meidän eri sukupolvet esiin, koska asiaan liittyvät intressit ovat yhteiset.”

Kaarina, kaupunginosasivujen käyttäjä, 18.3.2008

Päinvastainenkin mielipide tuli haastateltavalta, joka oli ajatuksiltaan selkeästi enemmän urbaani suurkaupunkilainen. Haastateltava ei kokenut muutenkaan kuuluvansa voimakkaasti juuri paikalliseen lähiyhteisöön vaan osa suurempaa kokonaisuutta.

”Mä en ehkä sydämeltäni tällaisena suurkaupunkilaisihmisenä itse harrastais ihan hirveen pieniä [verkkoyhteisöjä]. En viihdy sellaisessa pi-hayhteisössä, mutta miksei se olisi kiva lapsiperheille...”

Päivi, kaupunginosasivujen käyttäjä, 6.3.2008

Käytettävyydestä puhuttaessa kahden haastateltavan kanssa esille tuli sisältöjen löydettävyys. Sisältöjen tulisi olla helposti löydettävissä, mielellään vain yhden tai kahden klikkauksen takaa. Pitkät hakupolut koettiin hankaliksi ja molemmat asiasta maininneet

haastateltavat sanoivat mieluummin pois sivustolta kuin jäävänsä pitkäksi aikaa etsimään jotain tiettyä tietoa.

Kirjoitetun kielen merkitys nousi esille kahden haastateltavan kanssa. Molemmat haastateltavat mainitsivat, että huono tai vain huolimaton suomen kieli on omiaan pitämään heidät poissa keskustelupalstoilta tai sivuilta, joissa mainittua kielipuolisuutta ilmenee. Huomioitavaa tässä kohtaa on varmasti se, että molemmat asiasta maininneet haastateltavat ovat tai ovat olleet työssään hyvin tiiviisti suomen kielen kanssa tekemisissä.

Kaiken kaikkiaan esiteltyä yhteisöllisen lähimedian konseptia pidettiin kiinnostavana. Käyttäjät arvioivat voivansa käyttää palvelua, mikäli se vain palvelee henkilökohtaisia tai yhteisön intressejä ja on sisällöltään (erityisesti kirjoitetun sisällön puolesta) ja käytettävyydeltään toimiva.

4 OPPIVA SEUTUKUNTA MAUNULA

Maunulaa voidaan pitää monessa suhteessa esimerkillisenä tietoyhteiskunnan ulottuvuuksia hyödyntävänä kaupunginosana. Maunulassa on toteutettu monia tietoyhteiskunnan pilottihankkeita, joista osa on ylittänyt kansallisen uutiskynnyksenkin. Parhaiten tunnetaan 2000-luvun alun Nettimaunula-projekti, joka oli paikallisyhteisöllisyyttä korostava tietoyhteiskunta- ja koulutushanke.

”Lähtökohtahan on se että Maunulahan ei koskaan päässyt lähiöprojekti-alueeksi. Me ensin mietittiin laman jälkeisessä ajassa, kun Maunula oli taantumassa, miten tässä asukkaiden pitäisi toimia, kun alue taantuu eikä ole mitään mahdollisuutta päästä lähiöprojekti-alueeksi.”

Hannu Kurki, 6.3.2008

Nettimaunula oli osa Sitran valtakunnallista Oppivat seutukunnat (OSKU) –hanketta, jonka alueellinen pääpaino oli Itä- ja Pohjois-Suomessa. OSKU oli tietoyhteiskunnan kehittämishanke, jonka tavoitteena oli edistää tietoyhteiskunnan kehittämistä erityisesti syrjäseuduilla ja niiden kansalaisten keskuudessa, jotka olivat vaarassa joutua tietoteknisen kehityksen ulkopuolelle. Hanke on päättynyt, mutta sen toiminta jatkuu vielä joissain osissa projektialueita. OSKUssa toimi yli 150 projektityöntekijää ja hankkeen aika koulutettiin yli 40 000 ihmistä hankkeen kansalaisverkon käyttäjiksi. (OSKU-hankkeen kotisivu)

Näkyvin osa Nettimaunula-projektia olivat hankkeen toteutusajankohtana vielä uudet taloyhtiökohtaiset laajakaistayhteydet. Kymmenisen taloyhtiötä Maunulassa hankki taloyhtiökohtaiset laajakaistaliittymät. Tätä Maunula-ilmiötä käytettiinkin aikanaan laajasti esimerkkinä nykyaikaisesta laajakaistayhteiskunnan mallista. Tätä mallia on sittemmin sovellettu yleisesti koko maassa.

Taloyhtiökohtaiset laajakaistat eivät olleet kuitenkaan projektin ensisijainen tavoite, vaan varsinaisen tavoitteen mahdollistava toimintamalli taloyhtiöille. Nettimaunulan tavoite on kirjattu alkuperäiseen projektisuunnitelmaan seuraavasti: *kasvattaa maunulaisten tietoteknistä osaamista ja tuoda tietokoneet ja verkkoyhteydet kaikkien käyttöön.* (Bäcklund, 2003, 66)

OSKU-hankkeessa kehitettiin erityistä paikallisverkkoa, jonka rajapinta oli muualla kuin Maunulassa erityinen tietokoneelle ladattava asiakasohjelma, nimeltään First Class (Bäcklund, 2003, 106-107). First Class –ohjelma oli itsenäisenä sovelluksenaan toimiva ohjelma, joka oli yhteydessä Internetiin ja tarjosi hankkeen tarjoamat palvelut, mutta ei mahdollistanut varsinaista nettiselailua. Maunulan tapauksessa Nettimaunula-projekti halusi rajapinnaksi nimenomaisesti Internetin. Nettimaunula-sivujen etusivulta käyttäjä saattoi kirjautua omilla tunnuksillaan palveluun ja sai käyttöönsä henkilökohtaisen sähköpostin ja muut palvelut.

Hankkeen palvelujen joukossa oli myös kanavat, joita käyttäjät saattoivat itse käyttää. Kanavia oli sekä suljettuja että avoimia. Suljetuilla kanavilla keskustelua voi käydä vain määritellyn käyttäjäjoukon sisäisesti. Avoimia kanavia puolestaan saattoi seurata kuka tahansa palveluun kirjautunut käyttäjä. Lisäksi Nettimaunula tarjosi kokonaan julkisen keskustelufoorumia, joka ei vaatinut erillistä kirjautumista ja jossa voi esiintyä myös anonyymisti. Nämä suljetut kanavat ovat konseptiltaan lähellä omaa konseptiani.

Valitettavasti Nettimaunulan rahoitus päättyi vuonna 2003 ja Nettimaunulaa onnistuttiin ylläpitämään vielä vuoteen 2004 asti, jonka jälkeen Maunula siirtyi kotisivujensa osalta Helkan kotikatuprojektin palvelun alle.

Nettimaunula-projekti, yhdessä muiden samanaikaisesti toteutettujen hankkeiden kanssa on ollut esimerkillinen suunnannäyttäjä monille suomalaisille tietoyhteiskuntahankkeille sekä muille aluekehityshankkeille. Maunulan tapauksessa aluekehitys ja tietoyhteiskuntakehitys ovat kulkeneet sujuvasti käsi kädessä, osiltaan sen takia, että keskeiset

toimijat alueella ovat ymmärtäneet kokonaisuuden merkityksen. Erilaiset projektit ovat tukeneet alueen asukkaiden ja niiden muodostamien yhdistysten ja yhteisöjen yhteisiä tavoitteita.

”...tämä kaikkien näiden osallistumis- ja vuorovaikutusjärjestelmien vaikuttavan asumisen kuntalaisdemokratia... ..Sen oikeastaan huomaa vasta jälkikäteen. Kuten tämä Maunula-case, se on mielenkiintoinen. Nyt kun sitä tarinaa rupeaa katsomaan, niin yhtäkkiä näkeekin siellä näitä vaikuttavuuksia: oikea-aikaista tiedottamista ja oikea-aikaista huhujen kumoamista ja nopeaa reagoimista. Se on lähinnä ollut niiden nettisivujen suurin rooli, että siinä on pystynyt reagoimaan nopeasti ja tuomaan sitä vastatietoa...”

Heli Rantanen, 2.4.2008

Aineistona käytin OSKU-hankkeen raportteja (Karinen et. al 2004), Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisemaa Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen – tapaus Nettimaunula – tutkimusta (Bäcklund 2003) sekä arkkitehti Heli Rantasen ja DI Hannu Kurjen haastatteluja. Heli Rantanen oli mukana Nettimaunula-projektin projektipäällikkö ja Kurki toimi hankkeessa aluekoordinaattorina. Kurki on edelleen keskeinen hahmo alueellisessa yhdistystoiminnassa. Lisäksi yksi luvussa 3.6 haastateltu kaupunginosasivujen käyttäjä oli käyttänyt myös Nettimaunulaa ja olen käyttänyt hänen haastatteluaan tämän luvun aineistona niiltä osin, kun siinä käsiteltiin nimenomaisesti Nettimaunulaa.

The screenshot shows the Nettimaunula website interface. At the top, there is a navigation bar with links: ETUSIVU, POSTI, KALENERI, KANAVAT, SANOMAT, KOULU, KAUPPA, OMAT TIEDOT, OHJE. Below this is a main content area with several sections:

- YLEINEN KESKUSTELU**: A list of recent posts with columns for date, subject, and sender.

PÄIVÄYS	AIHE	LAHETTÄJÄ
28.9. 18:20	Changes..	Plaza
28.9. 15:00	RE: order N10816	Kathie Baldwin
25.9. 10:03	Save 70 percent on Super Viagra 246646	246646@mail.com
23.9. 22:52	Welcome to www.dumpsmarket.ws	legal@nac.net
23.9. 06:13	How one can become a terrorist?	ircraig@att.com
- OMAT KANAVANI**: A list of channels including FOREIGNERS IN MAUNULA, KINO MAUNULA, KYSY PC TEKNIIKASTA, LAAJAKAISTA KAIKILLE, LAHIÖLIIKUNTA, MAUNULAN MAMMAT, NETTIMAUNULA, NM-PROJEKTI, and TORI.
- MIIMEISIMMÄT KESKUSTELUT**: A list of recent discussions with columns for subject and date.

AIHE	AIKA
Re: S-posti / Tunnetko jo kunnallisvaaliehdokkaat kaupunginosastamme?	28.09 '04 14:15
Re: Häiritseekö nimen näkyminen?	27.09 '04 13:00
Re: Maunulan yhteydet	26.09 '04 00:33
Nettimaunulan sähköpostivika korjattu	23.09 '04 07:58
ATK-opetusta MediApajalla	22.09 '04 18:09
MediApaja on avoinna viikonloppuna 25-	21.09 '04 20:26
- TERVETULOJA**: A section with a welcome message and news items:
  - Maunula NYT
  - Arkkitehdit toivottavat uudet asukkaat tervetulleeksi
  - Tiedotus Nettimaunulan käyttäjille (30.6.2004)
  - Mediapajan toiminta loppuu marraskuun lopulla?
  - Lampuotilantiellä 11 pientalotonttia myynnissä
  - ATK-opetus aikuisille MediApajalla jatkuu ke 6.10. klo 10-12
  - Stadi NYT

Kuva 3, Nettimaunulan etusivun näkymä kanavat vasemmassa navigointipalkissa

4.1 Kanavat

Vaikka Nettimaunula-hankkeesta voisi olla paljon ammennettavaa tähänkin työhön, keskityn hankkeen yhteen osaan, Internet-sivujen kanaviin. Nämä kanavat ja niiden toiminta ovat työni kannalta merkittävin osa, sillä ne ovat luonteeltaan ja tarkoitukseltaan lähinnä omaa yhteisöllisen lähimedian konseptiani. Konseptia, tai paremmin sen lopputuotosta verkossa toimivaa paikallisyhteisöä, ei ole ollut lähtökohtaisesti tarkoituskaan mieltää ensisijaisesti Internet-sivuksi tai –tekniikaksi, vaan paikallisen yhteisön omaksi toimintafoorumiksi.

Nettimaunulan sivut tarjosivat julkisten sivujen lisäksi myös ei-julkista aineistoa, kuten sähköpostin sekä Nettimaunulan sisäiset kanavat, joihin pääsi käsiksi vain kirjautumalla palveluun. Toiminta-ajatus oli, että palvelun etusivu toimisi portaalina erilaisiin paikallisiin palveluihin, avoimiin ja yksityisiin.

Sähköpostia pidettiin palvelussa erityisenä sisäänheittopalveluna, jonka ajateltiin houkuttelevan käyttäjiä mukaan. Tosin 2000-luvun alussa yksityisiä sähköpostipalvelun tarjoajia oli jo tarjolla runsain mitoin, joten sähköpostin merkitys palvelun houkuttimena ei ollut niin suuri, kuin odotettiin. Sähköpostipalvelu kärsi lisäksi heikosta roskapostisuodatukselta, jolloin palvelun tarjoaminen alkoi kääntyä itse asiassa itseään vastaan ikävän postilaatikon tukkeutumisen myötä. Myös muussa käytettävyydessä lienee ollut toivomisen varaa.

”Vanhassa [Nettimaunulassa] oli hirveästi kaikennäköisiä tietoja ja ne oli hajallaan. Jos halusit löytää jotain, piti valmiiksi tietää mistä hakea, koska ne oli aina jonkun takana ja takana ja niin edelleen. Nykyisessä [Maunulan kotisivustossa] löytää paljon helpommin mitä on hakemassa.”

Maarit, kaupunginosasivujen käyttäjä, 16.4.2008

Projekti osti väestörekisterikeskukselta alueen kaikki asukastiedot ja postitti jokaiseen talouteen, jokaiselle asukkaalle omat käyttäjätunnukset ja salasanat. Näin koko palvelun tekninen käyttöönotto ja lanseeraus hoidettiin yhdellä kertaa tehokkaasti.

”Sehän [suorapostitus] oli suora keino, joka pystyttiin kertaalleen tällä alueella tekemään, Ei se edes ollut kauhean kallista verrattuna siihen kaikkeen muuhun, mikä siinä hankkeessa maksoi.”

Heli Rantanen, 2.4.2008

OSKU-hankkeen muilla toiminta-alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa yhteisöverkkoa lanseerattiin lähinnä vain tuomalla se ihmisten tietoisuuteen ja pyytämällä heitä liittymään verkon käyttäjiksi. Tällä tavoin lanseerattuna käytön perustelut jäivät osittain valinnaiseksi. (Rantanen, 2.4.2008)

Kanavien ajatus oli tarjota käyttäjille suljettuja ja avoimia foorumeja, joissa käyty keskustelu olisi dokumentoitu palveluun. Kanavan saattoi perustaa kuka tahansa. Kanavalle liittyäkseen vaadittiin kuitenkin aina kanavan perustajan hyväksyntä. Ajateltuja ydinkäyttäjiä olivat taloyhtiöt, seurakunnat, kaveripiirit ja muut paikalliset yhteisöt. Tyypillisesti kanavilla oli noin kymmenkunta käyttäjää.

4.2 Kanavien käyttö

Kanavia käytettiin ajateltuun tarkoitukseensa, vuorovaikutteiseen keskusteluun loppujen lopuksi hyvin niukasti. Tällaisia kanavia, joilla keskustelu on voitu luokitella edes jonkin verran aktiiviseksi lienee ollut vain muutama. Hieman useammalla kanavalla tieto on kulkenut lähinnä yhteen suuntaan. Suurin osa kanavista oli täysin joutilaina.

Yhtenä aktiivisena kanavana sekä Kurki, että Rantanen mainitsivat *Maunulan mammat* -nimisen kanavan, jossa alueen perheenäidit kävivät ilmeisesti aktiivisemminkin keskustelua. Kanavan aktiivisuuteen on varmasti vaikuttanut Rantasenkin mainitsema yhteinen intressi sekä vahva jo olemassa oleva yhteisöllisyyden tunne. Yhteisö tapaa päivittäin leikkipuistoissa ja lasten tapahtumissa, lastentarvikkeiden ja -vaatteiden vaihtokulttuuri on yleistä ja tällaisista seikoista muodostuu voimakas yhteisöllisyyden tunne. Tämän vuosikymmenen kotiäidit ovat myös sukupolvea, joka ei koe Internetin käyttöä erityisen hankalaksi.

Yleisesti ottaen suljetut kanavat eivät kuitenkaan olleet millään mittapuulla edes kohtuullinen menestys. Syitä tähän on useita. Yksi usein mainittu on ajan loppuminen kesken. Kun Nettimaunula-projekti jouduttiin ajamaan alas lopulta vuonna 2004, sivusto ja

kanavat olivat olleet avoinna alle kaksi vuotta ja aineiston perusteella tämä ei ole ollut riittävä aika käyttäjille tutustua uusiin työkaluihin ja ottaa niitä haltuun.

Keskustelut saattoivat alkaa suljetuilla kanavilla, mutta melko pian osa keskusteluista siirtyi julkisille kanaville. Syitä tähän on voinut olla monia. Käyttäjillä on mahdollisesti ollut jonkinlainen 'sanomisen tarve' (enemmän seuraavassa luvussa 4.3), jolloin oman mielipiteen ilmaisu julkisesti on tuntunut suljettua foorumia mielekkäämmältä. Mielipiteen ilmaisun tarve on kehittynyt yksityisestä julkiseksi.

Kanavien luonne jäi käyttäjille myös ilmeisen epäselväksi. Tämä voi johtua myös kanavien teknisestä toteutuksesta ja /tai käyttöliittymästä. Kanavista ei tiennyt välttämättä, oliko se avoin vai suljettu ja tarkoittiko avoin samaa kuin julkinen.

”Lopuksi se kaikki keskustelu siirtyi sinne julkiselle puolelle ja se oli hirveän luontevaa ja ymmärsin sen täysin, koska sinne kun keskustelut tuli ja myös anonyymit voi kirjoittaa niin siellähän se kävi se keskustelu sitten... ... Mutta se keskustelukin oli ongelma, että jos niitä on monessa paikkaa niin... ...se olisi ollut helpompi hahmottaa kun ne olisivat löytyneet yhdestä paikasta. Nyt ne kaikki keskustelut olivat siellä yleisessä keskustelussa.”

Heli Rantanen, 2.4.2008

Yhtenä syynä mainittiin myös perinteisten toimintatapojen vakiintuminen ja helppous. Kokoukset ja foorumit, joissa kohtaaminen tapahtuu kasvokkain koettiin paremmaksi.

4.3 Kanavien kohtalo

Yksi paikallisten suljettujen kanavien onnistumisen ehdoton edellytys – kuten minkä tahansa paikallisen hankkeen edellytyksenä – on ennen kaikkea asukaslähtöisyys Toiminnan tulee lähteä yhteisön sisältä, ulkopuolisten tuomana hankkeiden onnistuminen on epätodennäköisempää.

”Se on ihan käytännön onnistumisprosentin asia. Suurempi todennäköisyys on onnistua, jos se jollain tavalla tulee sisältäpäin, yhteistyöstä muiden ihmisten kanssa jotka muutenkin pyörii tässä.”

Heli Rantanen, 2.4.2008

Edellä luvussa 4.2 todettiin, että keskustelu pyrki ajautumaan suljetuilta kanavilta julkisille keskustelualueille. Yksi näkökulma siihen, miksi näin kävi voi liittyä juuri aluekehitykseen ja keskustelun legitimitettiin kokemiseen. Sekä Kurki että Rantanen totesivat haastatteluissa, että julkisesti käyty keskustelu tuo sille pontta aivan toisella tavalla kuin suljetuilla foorumeilla käyty keskustelu.

Toinen mahdollinen selitys voi löytyä mediatutkimuksessa käytetystä määritelmästä *julkiso*. Määritelmässä *aktuaalisen ihmisryhmän sijasta julkiso on mediatutkimuksessa hedelmällistä ymmärtää rooliksi, jossa ihmiset pyrkivät nostamaan julkisuuden piiriin erilaisia tärkeitä tunnistamia asioita ja herättämään niistä julkista keskustelua eri osapuolten kesken.*¹⁶ Nettimaunulan aikaan alueella on tehty näkyvästi alueellista kehittämistyötä. Syy, miksi yksityinen keskustelu on Nettimaunulan tapauksessa pyrkinyt siirtymään julkiseksi voisi olla, että se mistä alueen asukkaat todella käyvät keskustelua keskenään liittyy jollain tavalla paikallisiin asioihin ja aluekehitykseen. Valitettavasti minulla ei ole ollut mahdollisuutta saada nähtäväkseni näillä kanavilla aikanaan käytyä keskustelua tämän tulkinnan tueksi, mutta pidän tätä yhtenä todennäköisenä tulkintana aiheesta.

”Joskus kaavoittajat ja muut kysyvät, että ketä ne (keskustelut) edustavat, mikä on niiden legitimitetti. Eihän sitä koskaan ole, jos 100 prosenttia ei ole samaa mieltä, jos ei puhuta äänestyksestä tai vastaavasta, vaan avoimesta foorumista. Se ainoa legitimitetti on se, että keskustelu on julkista ja voit itse muodostaa sen mielipiteesi siellä. Ei parempaa ole. Jos 50 prosenttia äänestää kunnallisvaaleissa, niin yhtä hyvin voisi kysyä, että mikä se edustavuus siinä sitten on.”

Heli Rantanen, 2.4.2008

Yhteenvedon Nettimaunula-projektista voisi todeta, että jos jossain olisi ollut periaatteelliset edellytykset paikallisten verkkopalvelujen onnistumiselle, se olisi ollut ja on varmasti edelleen Maunulassa. Kurki ja Rantanen toteavat molemmat, että on tavallaan sääli, että Nettimaunula-hanke päättyi ja vei mennessään edellä kuvatut kanavat.

”Oli pettymys, että se lopahti. Se oli selkeä huononnuks. Jos nyt olisi joku kehittäjäryhmä, pitäisi olla joku intra...”

Hannu Kurki, 6.3.2008

---

¹⁶ <http://vanha.hum.utu.fi/mediatutkimus/avainsanoja.htm>

Vaikka Nettimaunulan päättymisestä ei ole kuin neljä vuotta aikaa, on tässä ajassa kuitenkin tapahtunut jo paljon teknistä kehitystä. Kun järjestelmä jouduttiin lähinnä rahallisten resurssien takia lopettamaan 2004, vastaavan järjestelmän ylläpito olisi tänä päivänä verrattain halpaa. Kun yhteyksien hinnat laskevat, yhteysnopeudet kasvavat ja tallennuskapasiteetti halpenee, tällaisten kohtuullisen vähän kapasiteettia tarvitsevien palvelujen (sähköposti, keskustelukanavat) ylläpitokustannukset eivät varmasti olisi enää samanlainen ylittämätön este kuin vielä neljä vuotta sitten.¹⁷

5 VALAKKATIEN VERKKOYHTEISÖ

Johdannossa luvussa 1.3 esittelin lähtökohdat tässä tutkielmani viimeisessä osassa käsiteltävälle Valakkatien yhteisölle. Omat tarpeeni tämän pilottiyhteisön perustamiselle olivat selkeät. Ensiksikin halusin perustaa pilottipalvelun, jossa voisin käytännössä kokeilla oman konseptini toimivuutta ja kerätä siitä ensi käden käyttäjäkokemuksia. Toiseksi käyttäjäkokemusten kerääminen tarjosi tätä tutkielmaa varten arvokasta aineistoa survey-tutkimuksen tuloksien sekä omien havaintojeni muodossa. Lisäksi pilottipalvelu tarjoaa hyvän vertailukohdan edelleen syventää ymmärrystäni paikallisista verkkopalveluista. Palvelu mahdollisti myös erilaisten interventioiden tekemisen sen ajan puitteissa, jolloin palvelusta tietoa keräsin ja näiden interventioiden synnyttämien reaktioiden kuvaus ja analyysi vahvistivat jo aiemmin aineistossa esiin tulleita asioita.

Ajan puitteissa olisi ollut toki suotavaa, että palvelua olisi voinut seurata ja kehittää edelleen huomattavasti pidempään kuin mitä tällä kertaa oli mahdollista. Toisaalta, kuten aiemmin esimerkiksi Nettimaunulan kohdalla luvussa 4.2 todettiin, parinkin vuoden aikajakso ei välttämättä olisi riittänyt ilmiön kattavaan kuvailuun ja analyysiin. Tästä syystä Valakkatien yhteisön tapaustutkimus rajautuu tässä palvelun kehittämiseen sen lanseeraukseen.

5.1 Tarvekartoitus

Tavoitteenani oli kerätä erilaisista paikallisista palveluista käyttäjä- ja ylläpitäjätietoa ennen pilottipalvelun lanseeraamista. Näiden tulosten perusteella laadin tarvekartoituk-

---

¹⁷ Esim. Wired-lehden artikkeli ”Free! Why \$0,00 Is the Future of the Business”, http://www.wired.com/techbiz/it/magazine/16-03/ff_free?currentPage=1, luettu 29.4.2008

sen omalle asuinalueelleni. Tämän tarvekartoituksen tarkoituksena oli saada selville, minkälainen tarve paikalliselle verkkoyhteisölle on alueella, minkälainen on alueen väestörakenne, miten asukkaat käyttävät nettiä, tuntevatko he sosiaalista mediaa tai sen palveluja ennestään, miten yhteisöllisyyttä koetaan naapurustossa ja miten he arvioivat itseään kaavailemani palvelun käyttäjinä.

Muutamien kaupunginosasivujen käyttäjien haastattelujen jälkeen ja aiempia tutkimuksia luettuani totesin, että tehtävä olisi haasteellinen. Paikallisten suljettujen verkkopalvelujen käytöstä ei ollut erityisen hyviä tuloksia, ainakaan jos tuloksia mitataan käyttäjien määrässä tai palvelujen aktiivisuudessa.

Kysyin tarvekartoituksessa hyvin pelkistetysti taustatiedot (sukupuoli ja ikä), perustiedot Internetin käytöstä (kuinka paljon, missä, missä tarkoituksessa), verkon sosiaalisten palvelujen käytöstä, paikallisten verkkosivujen käytöstä, yhteisöllisyydestä sekä arviot paikallisen verkkopalvelun käytöstä (liite 1).

Jaoin tarvekartoituskyselyt saatteineen alueen postilaatikoihin. Tavoitteenani ei ollut jakaa kyselyä kaikkiin talouksiin, mutta kuitenkin kattavasti. Päädyin ratkaisuun, jossa jaoin kyselyjä karkeasti arvioiden noin joka toiseen omakotitalouteen ja noin joka kolmanteen rivitalotalouteen. Lopullinen jaettu määrä oli 97 kyselyä. Arvion mukaan otos kattoi näin ollen noin 30% kaikista korttelin talouksista. Koska jaoin kyselyt ilman vastaanottajan nimeä, lisäsin saatteeseen maininnan, jossa kerroin, että kuka tahansa talouksessa asuvista voi vastata kyselyyn. Toivoin näin saavani vastauksiin hajontaa niin, ettei kaikkiin kyselyihin vastaisi perheen asioita pääasiassa hoitava henkilö, vaan että mukana olisi esimerkiksi perheiden lapsia.

Lisäsin saatteeseen myös linkin, jonka kautta kyselyyn voi osallistua myös Internetissä¹⁸. Toivoin tämän alentavan kynnystä osallistua kyselyyn, mikäli joku kokisi helpommaksi vastaamisen netissä. Netin kautta vastauksia tuli annettuun takarajaan mennessä kolme kappaletta.

Yhteensä vastauksia saapui vain yhdeksän kappaletta, 9,3% lomakkeista, mikä ei ollut mielestäni kovin hyvä prosentti. Yhtenä syynä huonoon vastausprosenttiin saattoi olla

---

¹⁸ Käytin tarkoitukseen SurveyMonkey sivuston ilmaisversiota, joka mahdollisti enimmillään kymmenen kohdan kyselyn tekemisen. <http://www.surveymonkey.com>

kyselyn jakamisen huonosti harkittu jakamisajankohta, joka oli kiiristorstai. Kysely on saattanut hyvinkin unohtua asukkaiden muiden postien sekaan Pääsiäisen ajaksi.

Tästä syystä päätin tehdä toisen kyselyn, jotta saisin enemmän vastauksia ja voisin vahvistaa tutkimuksen luotettavuuden näiltä osin. Jaoin 9.4.2008 vielä 150 kyselylomaketta, tällä kertaa lähes joka toiseen talouteen alueella. Osa lomakkeista meni uudelleen jo edellisellä kerralla mukana olleisiin talouksiin, osan jaoin uusiin talouksiin. Tällä kertaa valitsin päiväksi keskiviikon, jotta kyselyt päättyisivät suuremmalla todennäköisyydellä vastaanottajien käsiteltäviksi.

Vastauksia palautui tällä toisella kierroksella kahdeksan lisää, joten yhteensä vastauksia oli käsiteltävänäni 17 kappaletta. Yhteensä arviolta 175 taloutta sai kyselylomakkeen, joten vastausprosentiksi jäi hieman alle 10 %, mitä en edelleenkään pitänyt kovin tyydyttävänä. Tämä saattaa selittyä siten, että kyselyn aihepiiriä ei pidetty alueella erityisen kiinnostavana.

Vastanneista kymmenen oli miehiä, kuusi naista ja yksi vastaaja ei ollut muistanut tai halunnut kertoa sukupuoltaan. Eniten vastauksia tuli ikäryhmästä 45-54-vuotiaat, kahdeksan kappaletta. Ikäryhmistä 25-34 sekä 55-64 tuli kolme vastausta. Alle 25-vuotiaita ei ollut vastaajissa lainkaan. Vastaajista kahdeksan täytti ja lähetti lomakkeen netissä, yhdeksän toimitti lomakkeen postissa.

Yli puolet vastanneista käytti nettiä vähintään päivittäin, kolme useamman tunnin päivässä. Lähes päivittäin nettiä käytti kuusi vastaajaa. Vain kaksi vastaajaa käytti nettiä harvemmin kuin päivittäin. Vastanneita voinee ajatella tässä tapauksessa keskimäärin melko aktiivisiksi netin käyttäjiksi.

Vastanneista kaikki yhtä lukuun ottamatta ilmoittivat käyttävänsä nettiä kotonaan. Yksitoista vastaajaa käytti nettiä myös työpaikallaan. Neljä vastaajaa kertoi käyttävänsä nettiä myös mobiilisti, esimerkiksi kännykän välityksellä. Mobiilikäyttäjien määrää (24%) pitäisin tässä jo melko huomattavana. Mobiilia Internetiä on markkinoitu vahvasti viimeisen parin vuoden ajan. Niin sanottujen 3G-puhelimien ilmestyminen markkinoille

leveänä rintamana niin kutsutun kytkykaupan vapautumisen myötä on lisännyt 3G-puhelinten suosiota¹⁹ ja sitä kautta lienee lisännyt myös mobiilin netin käyttöä.

Kysymys netin käyttötarkoituksesta oli avoin. Kaikki vastaajat ilmoittivat tavalla tai toisella käyttävänsä nettiä tiedonhakuun. Toiseksi suosituin käyttötarkoitus oli verkkopankin käyttö ja seuraavaksi eniten mainintoja sai sähköpostin käyttö. Vastauksista ei käynyt ilmi, käyttivätkö vastaajat sähköpostia selainohjelman vai sähköpostiohjelman kautta. Useamman kuin yhden kerran mainittiin myös verkkokauppa, yhteydenpito, harrastukset, verkkolehdet ja hintaseuranta.

Seuraavassa kohdassa kysyttiin ”Käytätkö ns. sosiaalisia web-palveluja (Facebook, LinkedIn, Myspace jne...)? Jos käytät, minkälaisia kokemuksia sinulla on niistä?”. Kolme vastaajaa ilmoitti käyttäneensä sosiaalisia nettipalveluja. Kaksi mainitsi Facebookin ja kolmas ei eritellyt, mitä palveluja hän käyttää. Kaikilla kolmella oli hyviä kokemuksia. Yksi vastaaja mainitsi miinuspuolena spämmin ja ”viestitykityksen”. 14:llä vastaajalla ei ollut siis mitään kosketusta sosiaalisen median palveluihin. Yksi vastaaja tosin ilmoitti käyttävänsä Microsoftin Messenger –pikaviestipalvelua, mutta ei tiennyt voiko sitä laskea sosiaalisen median palveluksi.

Paikalliset verkkopalvelut olivat hieman tutumpia vastaajille. Yhteensä viisi vastaajaa ilmoitti vierailleensa paikallisilla kaupunginosasivuilla. Näistä yksi sanoi käyneensä tutustumassa sivuihin ennen asunto-ostopäätöstä vertaillen aluetta muihin mahdollisiin asuntoalueisiin. Yksi sanoi vierailevansa sivuilla harvoin. Kaksi vastaajaa ei tarkemmin eritellyt vierailujen tiheyttä tai tarkoitusta. Yksi vastaaja ilmoitti vierailevansa paikallisella kaupunginosasivulla ja hakevansa sieltä tietoa kaupungin suunnitelmista sekä asukasyhdistyksen toiminnasta.

Paikallista yhteisöllisyyttä lomakkeessa kysyttiin kuudella suljetulla kysymyksellä ja lisäksi kysymysten jälkeen vastaajille oli annettu mahdollisuus kommentoida vapaasti. Suljetuissa kysymyksissä pyydettiin vastaamaan väittämiin asteikolla 1-5, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä. Kysymyksissä tiedusteltiin, miten hyvin asukkaat tuntevat naapureitaan ja muita lähialueen asukkaita, haluaisivatko he tuntea näitä paremmin, miten he kokevat kuuluvansa yhteisöön naapurustossaan, miten koke-

---

¹⁹ Elisan lehdistötiedote 30.3.2007: Sähköposti, kartta ja internet löytyvät kohta joka kännykästä <http://www.elisa.fi/ir/index.cfm?t=5&o=5120.00&did=13872>

vat voivansa vaikuttaa lähiympäristön asioihin sekä miten uskovat uusien teknologioiden voivan parantaa paikallisen yhteisöllisyyden kehittämistä.

Yli puolet, 10 vastaajaa, ilmoitti tuntevansa lähinaapurinsa ainakin jossain määrin hyvin. Muita lähialueen asukkaita yli puolet (10 vastaajaa) ei oikeastaan tuntenut. Kysyttäessä ”haluaisitko tuntea naapureitasi ja muita lähialueen asukkaita paremmin”, kahdeksan vastaajaa oli vähintään osittain samaa mieltä, viisi ei osannut sanoa ja neljä vastaajaa oli osittain tai kokonaan eri mieltä.

Väitteeseen ”tunnen selkeästi kuuluvani yhteisöön naapurustossani” tuli seitsemän ”en osaa sanoa”-vastausta. Seitsemän vastaajaa oli vähintään osittain samaa mieltä. Kolme vastaajaa oli osittain eri mieltä.

”Tunnen voivani vaivatta vaikuttaa lähialueeni asioihin” -väite keräsi eniten ”täysin eri mieltä” -vastauksia, peräti kahdeksan kappaletta. Osittain eri mieltä oli kolme vastaajaa ja viisi vastaajaa ei osannut ottaa kantaa väitteeseen. Vain yksi vastaajista oli väitteen kanssa osittain samaa mieltä.

Selvä enemmistö, 12 vastaajaa, oli vähintään osittain samaa mieltä väitteen ”Uskon, että uudet teknologiat voivat auttaa paikallisen yhteisöllisyyden kehittämisessä”. ”En osaa sanoa” -vastauksia tuli neljä ja vain yksi oli täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Kyselyn viimeisessä osassa pyysin käyttäjiä arvioimaan omaa tarvettaan kuvailemalleni palvelulle ja osallistumistaan siihen. Kysymyksessä oli viisi suljettua alakysymystä: Koen palvelun tarpeelliseksi, seuraisin palvelua, kävisin keskustelua muiden käyttäjien kanssa, tuottaisin muita sisältöjä ja osallistuisin palvelun kehitykseen. Vastausvaihtoehdoissa ei ollut ”en tiedä/en osaa sanoa” -vaihtoehtoa vaan vastaukset pyydettiin arvioimaan todennäköisyyden mukaan siten, että 1= en koskaan, 2= epätodennäköisesti, 3= mahdollisesti, 4= todennäköisesti, 5= varmasti/lähes varmasti. Vastausvaihtoehto 3=mahdollisesti on tietysti tulkinnan kannalta ongelmallinen. Mahdollisesti-vastauksista ei voi tietää, tarkoittaako vastaaja sillä esimerkiksi ”hyvinkin mahdollisesti” tai ”korkeintaan mahdollisesti” tai jotain muuta. Pyrin ottamaan tämän näkökohdan huomioon tuloksia käsitellessäni ja analysoidessani.

Kolmetoista vastaajaa seitsemästätoista koki palvelun ainakin jossain määrin tarpeelliseksi, kahdeksan vastaajaa mahdollisesti, neljä vastaajaa todennäköisesti sekä yksi vas-

taajaa varmasti/lähes varmasti. Neljän vastaajan mielestä koko palvelu on todennäköisesti tarpeeton.

Kuusi vastaajaa arvioi seuraavansa palvelua ainakin todennäköisesti, yksi vastaaja lähes varmasti/varmasti. Yhdeksän vastaajaa arvioi mahdollisesti seuraavansa palvelua ja kaksi vastaajaa arvioi, että todennäköisesti eivät tulisi seuraamaan palvelua.

Pyydettäessä arviota väitteeseen ”kävisin keskustelua muiden kanssa”, eniten valintoja tuli kohtaan ”mahdollisesti” 10 kpl. Kaksi vastaajaa arvioi olevansa aktiivisempia keskustelijoita (todennäköisesti). Neljä vastaajaa piti osallistumisestaan keskusteluihin epätodennäköisenä ja yksi arvioi, ettei koskaan osallistuisi keskusteluun.

Muiden sisältöjen tuottamiseen (kuvat tai videot) käyttäjät arvioivat osallistuvansa siten, että yhtään varmasti/lähes varmasti- tai todennäköisesti-vastausta ei tullut. Neljä arvioi mahdollisesti voivansa tuottaa muita sisältöjä. Kymmenen vastaajaa piti tätä epätodennäköisenä ja kolme vastaajaa arvioi, etteivät koskaan lähtisi tuottamaan muita sisältöjä palveluun.

Kysyttäessä halukkuutta osallistua palvelun kehitykseen, vastaukset olivat saman suuntaisia. Viisi vastaajaa piti sitä korkeintaan mahdollisena, kahdeksan epätodennäköisenä ja neljä vastaajaa poissuljettuna vaihtoehtona (en koskaan).

Kyselyn alhainen vastausprosentti, 10% voi olla puhtaasti posti/lomakekyselyihin liittyvä metodologinen ongelma, tai sitten alhainen vastausprosentti selittyy aihepiirin vähäiseltä tuntuvasta merkityksestä alueen asukkaille. Yksityiskohtana kerrottakoon tässä, että jakaessani kyselylomakkeita olin tarjoamassa lomaketta suoraan erään eläkeläisiässä olevalle naapurin rouvalle, kun hän sattui olemaan pihallaan. Esitin asiani ja hän ’viittasi kintaalla’ todeten, että eivät nämä Internet-asiat häntä kosketa.

Vastanneista kuitenkin kaikki käyttivät Internetiä melko aktiivisesti ja netin käyttö oli enemmistölle osa arkipäivää, osalla myös mobiilisti. Nettiä käytetään ensisijaisesti tiedonhakuun, pankkiasioihin ja sähköpostin käyttöön. Sosiaalisen median palvelut eivät vielä olleet vastaajien enemmistölle tuttuja, eivät myöskään paikalliset verkkosivustot. Tähän todennäköisin selitys on vastaajien keski-ikä, vastaajien keski-ikä painottuu ikäryhmään 45-54 ja siitä ylöspäin. Sosiaaliset mediat luultavasti koetaan edelleen nuorison välineiksi ja toistaiseksi näin varmasti onkin.

Enemmistö tuntee naapurinsa hyvin, muita lähialueen asukkaita tunnetaan huonommin. Lähes puolet haluaisi tuntea naapureitaan tai muita lähialueen asukkaita paremmin. Hieman alle puolet tuntee ainakin jossain määrin kuuluvansa yhteisöön naapurustossa. Hyvin suuri osa ei osannut määritellä yhteisöön kuulumisen kokemista tässä kyselyssä. En osaa sanoa –vastauksien määrä painottui tässä kysymyksessä (7 vastausta). Tämä painotus selittynee todennäköisimmin sillä, kuten moneen kertaan tässäkin työssä on jo todettu, että yhteisön ja yhteisöllisyyden määrittäminen on hyvin tapaus- ja yksityiskohtaista sekä hankalaa. Tulokset vastannevat hyvin tilannetta alueella. Ainakin omat havaintoni tukevat asiaa: tunnen omat naapurini erittäin hyvin, tonttinaapureiden kanssa tervehditään ja vaihdetaan muutama sana silloin tällöin, lähialueen asukkaista tiedän ulkonäöltä muutaman, mutta haluaisin tuntea heitä toki paremmin. Ja jossain määrin koen olevani osa paikallista yhteisöä, vaikka olenkin vielä tuore asukas alueella.

Vastaajat olivat hyvin yksimielisiä uusien teknologioiden merkityksestä paikallisen yhteisöllisyyden rakentajana. Selvä enemmistö uskoo uusien teknologioiden yhteisöllisyyttä edistäviin vaikutuksiin. Tekno-optimistista tulosta voi selittää se, että kyselyyn saattoivat hanakammin vastata sellaiset, jotka ovat kiinnostuneet aihepiiristä ja puolestaan jättää vastaamatta sellaiset, joille aiheella ei ole suurta merkitystä.

Tulos, jonka mukaan vastaajat eivät koe voivansa vaikuttaa lähialueen asioihin juuri lainkaan, yllätti hieman. Periaatteessa mikään kyselyaineistossa ei viitannut siihen, että alueella olisi epäkohtia, joihin pitäisi puuttua (vaikka tätä ei suoraan kysytykään). Tässä kohtaa vastaajajoukko oli hyvin yksimielinen. Mielestäni tulos ilmentää tarvetta, jossa asukkaat joko toivovat voivansa vaikuttaa asioihin nykyistä paremmin tai toivovat voivansa saada ainakin äänensä kuuluviin.

Yleisesti arviot kehitettävästä palvelusta, sen tarpeellisuudesta, kiinnostavuudesta sekä sen tarjoamasta mahdollisuudesta keskusteluun olivat melko kannustavia. 76,4% vastaajista piti palvelua ainakin jossain määrin tarpeellisena. 88,2% arvioi seuraavansa palvelua vähintään mahdollisesti (todennäköisesti ja lähes varmasti/varmasti –vastanneita 35,3%). 70,5% vastaajista arvioi osallistuvansa palvelussa käytäviin keskusteluihin vähintään mahdollisesti (tässä erityisesti huomioitava, että vain 11,8% todennäköisesti vastanneita eikä yhtään lähes varmasti/varmasti –vastausta)

Arviot muusta sisällöntuotannosta tai osallistumisesta vastaavat enemmän ennakkoodotuksiani. 23,5% vastaajista arvioivat voivansa osallistua muuhun sisällön tuotantoon mahdollisesti ja 29,4% voisivat olla mahdollisesti mukana palvelun kehittämisessä.

Eräänlaisena nyrkkisääntönä käyttäjien osallistumisesta interaktiivisissa Internet-palveluissa (keskustelupalstat ja vastaavat) on pidetty Jakob Nielsenin 1-9-90 sääntöä²⁰, jonka mukaan sivuston käyttäjistä 90% on sellaisia, jotka vain seuraavat muiden kirjoittamia sisältöjä eivätkä itse tuota sisältöjä, 9% on sellaisia, jotka kommentoivat satunnaisesti muiden kirjoituksia tai avaavat uusia keskusteluja ja vain yksi prosentti vastaa pääasiallisesti sisältöjen tuottamisesta.

Tulevan palvelun kehittämisen arvioinnista johdettuja tuloksia voisi tarkastella 1-9-90 sääntöä vasten. Nielsenin sääntö on tosin johdettu tutkimuksesta, jossa on seurattu Internet-palveluiden *toteutunutta käyttöä* ja omassa kyselyssäni pyysin *arvioita käytöstä*. Selvä enemmistö kuitenkin arvioi seuraavansa palvelua, ja selvästi pienempi osa olisi valmis itse osallistumaan sisältöjen tuotantoon.

5.2 Valakkatien yhteisön lanseeraaminen

Tarvekartoituksen toinen päätavoite tiedonkeräämisen lisäksi oli markkinoida Valakkatien yhteisöä eli valakkatie.ning.com –palvelua korttelin asukkaille. Pyysin saatteessa sekä kyselyssä asukkaita rekisteröitymään palvelun käyttäjiksi. Uusia käyttäjiä rekisteröityi vain kolme. Palvelussa oli ennestään kuusi jäsentä, johon määrään on mukaan laskettu itseni, kollegani Juhana Kokkonen sekä yliopettaja Robert Arpo, sekä yhdessä Kokkosen kanssa etukäteen rekrytoimamme perheenjäsenet ja naapurit. Kaikkiaan käyttäjiä oli palvelun aloittaessa 20.3.2008 yhdeksän. Tämäkin jäi kauaksi tavoitteesta, joka oli 10% jaettujen kyselyjen määrästä. Myös tästä heikosta prosentista johtuen oli väistämättä tarpeellista jakaa kysely uudestaan ja useammalla kopiolla.

Toisella kerralla jaoin 150 kyselylomaketta, joista arviolta n 75 kpl päätyi sellaisiin talouksiin, joihin ensimmäistä kyselyä ei jaettu. Toisen kerran jälkeen uusia käyttäjiä tuli neljä. 21.4.2008 palvelussa oli yhteensä 13. Pelkästään kyselylomakkeen avulla mukaan houkuteltuja jäseniä on seitsemän. Etukäteen arvioin, että sadan kyselyn jakaminen olisi

---

²⁰ esim: http://www.useit.com/alertbox/participation_inequality.html

houkutellut mukaan palveluun enemmän uusia testikäyttäjiä kuin seitsemän, mutta arvio osoittautui vääräksi.

5.3 Valakattien yhteisön tekninen alusta Ning

Käytin palvelun teknisen alustan kartoittamiseen aikaa muutaman työpäivän verran. Vaihtoehtoina olivat käytännössä palvelun tekeminen alusta loppuun itse koodaamalla, käyttää valmista julkaisujärjestelmää (Content Management System eli CMS²¹, suom. myös *sisällönhallintajärjestelmä*), upottamalla osaksi valmiita järjestelmiä (esimerkiksi Facebook tai vastaava) tai käyttää niin sanottuja White Label -palveluja, joissa palveluntarjoaja antaa käyttäjälle kotisivutilan ja valmiita osin tai kokonaan muokattavia toimintoja sivujen sisällöiksi²².

Melko varhaisessa vaiheessa tuli vastaan www.ning.com -sosiaalisten verkkoyhteisöjen perustamiseen ja ylläpitoon suunniteltu palvelu, jossa käyttäjä voi itse määritellä melko kattavasti, minkälaisia sisältöjä ja toimintoja palveluun valitsee. Selvityksen jälkeen vastaavia palveluja tarjoavia tahoja löytyi useita kymmeniä. Nähtävästi ohjelmistoyhtiöt ovat lähteneet sankoin joukoin markkinoille hankkimaan yrityksiä ja yhteisöjä web 2.0:n käyttäjiksi.

Useamman päivän vertailujen jälkeen päädyin yhdessä Juhana Kokkosen kanssa valitsemaan palvelun tekniseksi alustaksi alkuvaiheessa hyväksi havaitun Ningin. Jo syksyllä olin perustanut palvelun osoitteeseen valakattie.ning.com ja pyytänyt siihen Kokkosen ja pari naapuriani testikäyttäjiksi. Eräs painava peruste Ningin valintaan oli se että se tarjosi myös suomenkielisen käyttöliittymän, minkä uskottiin helpottavan uuden palvelun käyttöönottoa.

Palvelu suunniteltiin niin yksinkertaiseksi kuin mahdollista käytettävissä olevalla alustalla. Käytännössä lähes kaikki toiminnot karsittiin minimiin. Ning-yhteisöjen etusivut ovat melko hyvin muokattavissa värimaailmaltaan ja toiminnoiltaan, mutta muutamat elementit ovat mukana väistämättä, kuten mainospalkit sivun oikeanpuoleisella palstalla.

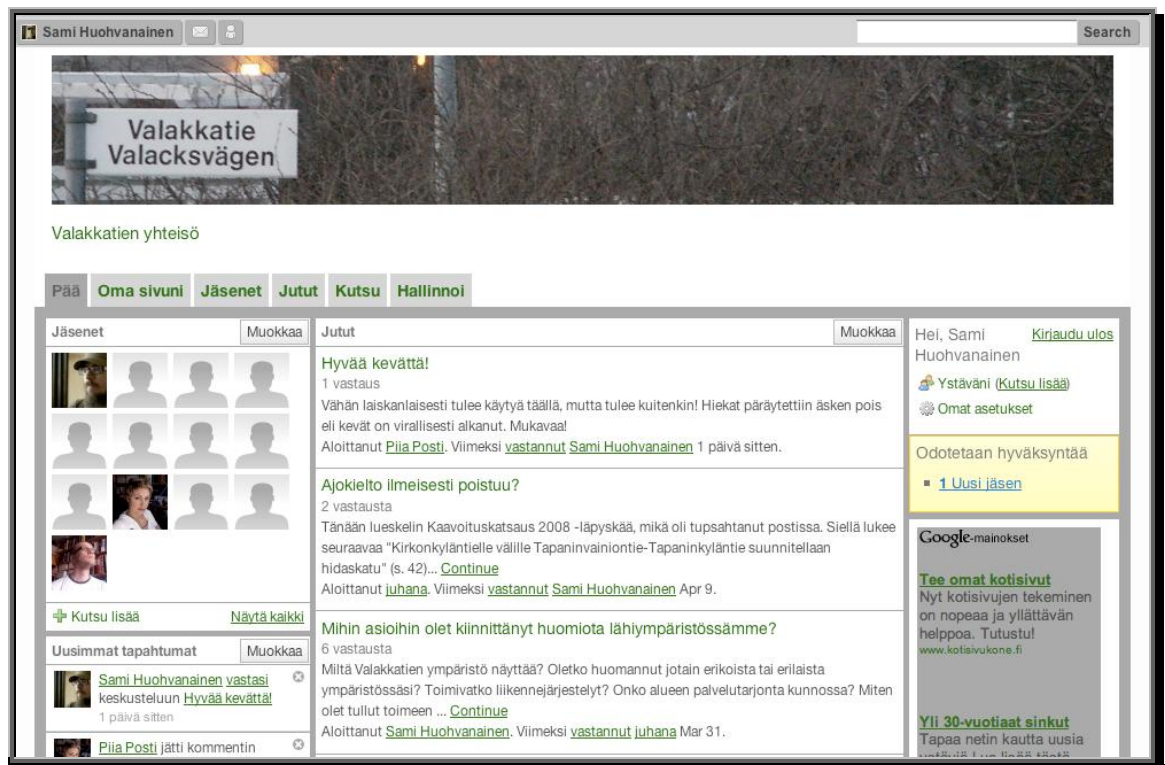
---

²¹ <http://fi.wikipedia.org/wiki/Sis%C3%A4ll%C3%B6nhallintaj%C3%A4rjestelm%C3%A4>

²² Kattava lista White Label -palveluista Jeremiah Owyangin The Web Strategy of Jeremiah -blogissa <http://www.web-strategist.com/blog/2007/02/12/list-of-white-label-social-networking-platforms/>

Sivu yritettiin laatia mahdollisimman neutraaliksi ja selkeäksi myös visuaalisesti. Luultavasti valittu valkoisen, harmaan ja vihreän määrittämä värimaailma ei ole itsessään häirinnyt käyttäjiä.

Aluksi palvelussa oli käytössä periaatteessa kaksi päätoimintoa: jutut ja pikaviestit. Jutut-toiminto oli Ningin tarjoama valmis foorumi-toiminto. Päädyimme vaihtamaan vierasperäisen ”foorumi”-nimen suomenkieliseen muotoon ”jutut”. Vaikka toiminto muistuttaa ratkaisultaan keskusteluforumia, päätin vaihtaa otsikon silti sellaiseen muotoon, joka ei välttämättä ohjaisi käyttäjien ajatuksia ja toimintamalleja automaattisesti juuri keskustelupalstan suuntaan. Vaarana ”jutut”-otsikossa puolestaan voi olla, että se saattaa ohjata käyttäjiä ajattelemaan ”juttuja” journalistisina juttuina. Näin ajatellen ”jutut”-otsikko saattaa vaikuttaa jopa keskusteluforumia virallisemmalta ja muodollisemmalta.

Kuva 4, Valakattien yhteisö koolla

Lisäksi käyttöön otettiin ulkopuolisen palveluntarjoajan chat-toiminto, jonka nimi muutettiin myös muotoon ”Pikaviestit”, samalla logiikalla kuin edellisessä kappaleessa esitelty ”jutut”-toiminto. Chat-palvelu otettiin mukaan siksi, että suoraan etusivulta olisi mahdollisuus jättää viesti ilman useampia hiiren painalluksia ja näin madaltaa osallistujan kynnystä osallistua palveluun.

Ning-yhteisöpalvelu tarjoaa toki monia muitakin toimintoja, kuten esimerkiksi kuvagallerian, videogalleriat, blogin, sekä käyttäjien itsensä vapaasti muokattavia ja ladattavia vimpaimia (widgetti²³), mutta näiden ottamisesta mukaan palveluun luovuttiin aluksi, etteivät uudet jäsenet pitäisi palvelua liian monimutkaisena.

5.4 Yhteisön aktivoiminen ja toiminta virtuaalisessa yhteisössä

Valakkatien yhteisön rakentamisen voidaan katsoa alkaneen toimintansa maaliskuun 2008 lopulla, kun ensimmäiset kyselylomakkeet oli jaettu ympäristöön ja ensimmäiset varsinaiset uudet jäsenet olivat liittyneet mukaan. Olimme Kokkosen kanssa aloittaneet uusia keskusteluja ja kommentoineet niitä jo hieman ennen aloitusta. Keskustelun aiheita oli useita. Ajatuksena oli, että yhteisö näyttäisi aktiiviselta uusien käyttäjien tullessa mukaan.

Muutaman viikon jälkeen näytti jo selvältä, että aivan itsestään palveluun ei tule kirjoituksia tai edes kommentteja. Alkuvaiheessa vain muutama uusi jäsen oli tuottanut sisältöjä vain omaan profiilisivuunsa kohtaan ”Tietoja minusta”, muuten näytti siltä, että uudet jäsenet olivat vain rekisteröityneet palveluun ja unohtaneet asian sen jälkeen. Useammista keskustelun avauksista huolimatta käytännössä ainoat keskustelijat olivat alkuvaiheessa allekirjoittanut ja Kokkonen.

Valakkatien yhteisön kohdalla eräs tavoite oli kannustaa jäseniä tätä huomattavasti aktiivisempaan sisällöntuotantoon. Ainakaan aluksi näin ei käynyt ilman erityisiä aktiivointitoimenpiteitä.

Kun olin saanut purettua tarvekartoituskyselyn vastaukset, julkaisin tiivistelmän tuloksista Valakkatien verkkoyhteisössä. Tämän jälkeen lähetin vielä palvelun kautta kaikille käyttäjille henkilökohtaisen sähköpostiviestin, jossa ilmoitin kyselytulosten olevan valmiit. Pyysin viestissä käyttäjiä samalla käymään palvelussa, mikäli eivät olleet siellä vähään aikaa käyneet, sekä kannustin osallistumaan keskusteluihin ja kommentoimaan. Kerroin myös kaikkien jäsenten voivan halutessaan kutsua uusia jäseniä palvelun käyttäjiksi.

---

²³ Vimpain tai widgetti (engl. widget) on tietokoneella tai nettiselaimessa toimiva miniohjelma. <http://docs.info.apple.com/article.html?path=Mac/10.4/fi/mh2185.html>

Henkilökohtainen suorapostitus jäsenille tuotti tulosta. Palveluun kirjautui kaksi uutta jäsentä tämän jälkeen, paria profiilisivua oli päivitetty ja Jutut-alueelle oli ilmestynyt uusi kommentoija.

Tämän tutkielman valmistuessa palvelu on ollut toiminnassa pari kuukautta. Toiminta on jatkunut samankaltaisena. Aktiivisuus on ollut vähäistä, kuten edellä on kuvattu. Siinä palvelun vaatimattomassa suosiossa ei ole mitään yllättävää. Aikaisempienkin lukujen perusteella oli odotettavissa, että palvelu ei lähde aktiivisesti käyntiin lyhyessä ajassa. Kun yhtälöön vielä lisätään ne tosiasiat, että palvelu tuotiin alueelle 'ylhäältä käsin', ja että alueella on verrattain vähän yhteisiä intressejä, niin nykyistäkin tilannetta voidaan pitää vähintään tyydyttävänä.

Näin pienellä käyttäjämäärällä näin pian palvelun aloittamisesta on tietysti aivan mahdollonta vetää minkäänlaisia pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä. Pari ajatusta palvelun alkuvaiheesta voi kuitenkin esittää. Nyt palvelu tuotiin asukkaille yhden asukkaan toimesta, ikään kuin teknologisen vaihtoehdon sosiaaliseen kanssakäymiseen naapureiden kesken, vaikka alkuperäinen tarkoitus oli tuoda teknologia paikallisen yhteisöllisyyden rinnalle. Hyvin perusteltua olisi ollut järjestää joku yhteinen tilaisuus (esimerkiksi katukirpputori), jonka aikana verkkoyhteisöä olisi voinut sopivassa paikassa hieman mainostaa ja antaa asukkaille mahdollisuus keskustella aiheesta kasvokkain.

Nyt palveluun on saatu joitakin jäseniä, mutta se on monellakin tapaa 'kasvoton'. Jokaisella jäsenellä on oma profiilisivunsa, johon voisi liittää oman kuvansa. Suurimmalla osalla käyttäjistä ei ole kuvaa nähtävänä.

Valakkatien yhteisö jatkaa toimintaansa edelleen. Palvelun ylläpito on ilmaista, joten siinä suhteessa mitään lakkauttamisperusteita ei löydy. Palveluntarjoaja Ning on myös arvioitu siinä määrin varakkaaksi yhtiöksi²⁴, että palvelu pystyy jatkamaan toimintaansa vielä jonkin aikaa.

---

²⁴ "Ning raises \$60 Million fourth round; \$500 Million Pre-Money valuation"-artikkeli Washington postin Internet-sivuilla:
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/04/20/AR2008042002235.html>

6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Esittelen tässä luvussa aluksi yhteenvedon aineiston tuloksista. Tarkastelen tuloksia tässä vaiheessa teemoittain, ensin olemassa olevien sekä päättyneiden palvelujen ja niistä saatujen kokemusten osalta ja tämän jälkeen tulevan palvelun konseptia koskevan vision osalta.

Päätelmiä laatiessani olen hyödyntänyt useampaa metodia. Lähtökohtaisesti päättelyn logiikka aineiston keruuvaiheessa on ollut induktiivista. Olen tarkastellut aineistoja tiettyjä ennakko-oletuksia ja –käsityksiä vasten sitä mukaa kun aineistoa on kertynyt lisää, olen etsinyt ja löytänyt aineistosta tukea muutamille oletuksille. Toisaalta aineistosta nousi esiin myös teemoja ja kysymyksiä, joita en osannut etukäteen odottaa. Tästä syystä tässä päätelmien tekovaiheessa olen hyödyntänyt deduktiivista päättelyä. Päätelmiä tehdessäni olen pyrkinyt hyödyntämään erityisesti aineistopohjaisen teorian (Grounded Theory) menetelmiä. Aineiston analyysin ensimmäisessä vaiheessa pyrin tarkastelemaan aineistoa kokonaisuutena ja samalla mahdollisimman yksityiskohtaisesti löytääkseni aineistosta työni kannalta keskeisimmät teemat ja käsitteet. Analyysin toisessa vaiheessa pyrin ryhmittelemään aineistoa pää- ja alakategorioihin aksiaalisen koodauksen avulla. Seuraavassa vaiheessa pyrin löytämään pääteemojen tyypillisiä piirteitä, niiden mahdollisia selityksiä sekä tulkintoja ja muodostamaan päätelmiä jotka vastaisivat alkuperäisiin tutkimuskysymyksiin mahdollisimman hyvin. (Anttila 2006, 376-384)

6.1 Paikallinen ja virtuaalinen yhteisö kolmen tapaustutkimuksen valossa

Yhteisön ja yhteisöllisyyden määritelmien kirjavuus vaikeuttaa selkeästi yksiselitteisten tulkintojen tekemistä aineiston perusteella. Käsitteen määritelmään problematiikkaan törmäävät jatkuvasti sekä virtuaalisten yhteisöjen käyttäjät että niiden ylläpitäjät ja kehittäjät. Erilaisissa hankkeissa, joissa virtuaaliset yhteisöt ovat muodossa tai toisessa mukana, on työryhmän syytä käydä läpi määritelmiä ja käsitteitä, jotta yhteisten tavoitteiden asettaminen perustuisi yhteisille käsityksille käsiteltävästä aihepiiristä. Kuten jo johdannossa totesin, määritelmien kirjavuuden vuoksi käsitteet on hyvä määritellä tapauskohtaisesti, niin tutkimuksessa kuin käytännön työssäkin.

Aineiston perusteella voi sanoa, että yhtenäinen paikallinen yhteisö voi toimia myös virtuaalisesti, mutta ei niin, että virtuaalisessa yhteisössä mukana olisi 100 prosenttia fyy-

sisen yhteisön jäsenistä. Täydellisen edustavuuden saavuttaminen voisi olla pitkän aikavälin tavoite, vaikka sellainen tilanne muistuttaisikin utopiaa. Edustavuus ei sinänsä ole edes kaikkein olennaisin asia paikallisissa verkkoyhteisöissä niin kauan kuin sitä ei vaadita.

Mikäli yhteisö asettaa tietoisesti tai huomaamattaan tavoitteita, jotka vaativat konkreettisia toimenpiteitä, käsityksemme mukaan kaikilla yhteisön jäsenillä tulee olla yleinen ja yhtäläinen mahdollisuus osallistua keskusteluun ja päätöksentekoon. Mikäli yhteisö toimii verkkoympäristössä, siltä voitaisiin ajatella vaadittavan tiettyä edustavuutta. Jos keskustelun ja päätöksenteon ainoa foorumi on suljettu verkkoyhteisö, tämä mahdollisuus suljetaan alkuunsa. Mikäli foorumi on julkinen keskustelupalsta, sen julkisuus osaltaan legitimoit keskustelua, mutta ei vielä tarjoa täydellistä mahdollisuutta asukkaille osallistua keskusteluun ja päätöksen tekoon.

Verkkoyhteisö määrittää itsensä ja tavoitteensa aina tapauskohtaisesti, emmekä voi koskaan tietää, mistä tietty keskustelu alkaa, synnyttääkö keskustelu ideoita, jalostuuko ideasta tavoitteita ja vaaditaanko tavoitteiden läpiviemiseksi yhteisiä päätöksiä, jotka koskevat myös verkkoyhteisön ulkopuolelle jääviä toimijoita. Näin ollen yhteisöillä olisi syytä olla erilaisia työkaluja toimintansa tukemiseen.

Kaikki eivät koe kuuluvansa yhteisöön, oli sitten kyse paikallisesta yhteisöstä, työyhteisöstä tai virtuaaliyhteisöstä. Hokema ”meitä on moneksi” ja sen variaatiot toistuivat aiheistossa useampaan otteeseen. Yhteisöllisyyden kokemisen moninaisuutta olivat havainneet palvelujen kehittäjät, ylläpitäjät ja niiden käyttäjät.

Uusia palveluja voidaan suunnitella ja toteuttaa monella tavalla. Kun tietylle ihmisjoukolle, tässä tapauksessa korttelin asukkaille, suunnitellaan uusia palveluja, on suunnittelun oltava asukaslähtöistä. Tässä tutkielmassa esitettyjen esimerkkitapausten ja muidenkin tuntemieni tapausten valossa on enemmän sääntö kuin poikkeus, että mikäli palvelua yritetään tuoda asukkaille ulkoa päin tai muuten ilman yhteisön aktiivista mukanaoloa prosessissa, palvelu ei saa käyttäjiä eikä se palvele käyttäjiään toivotulla tavalla. Asukkaiden mukaan ottaminen kehitystyöhön (Living Lab –konsepti, kuvattu luvussa 3.2) on ensisijainen paikallisen verkkopalvelun menestymisen edellytys.

Yhteisön käsitteen määrittelyssä olennainen ulottuvuus yhteinen intressi korostuu myös paikallisessa verkkoyhteisössä. Palvelun käyttäjät kiinnostuvat sellaisista sisällöistä,

joissa on mukana heidän oma intressinsä, oli se sitten mitä tahansa. Erilaiset kriisit ja ristiriitatilanteet ovat omiaan synnyttämään yhteisiä intressejä. En silti suosittelen aiheuttamaan tietoisesti kriisejä vain siksi, että siten vahvistettaisiin yhteisöllisyyden tuntua ja keskustelun tarvetta.

Mikäli paikallisella yhteisöllä ei ole yhteisiä intressejä, voi se olla merkki siitä, että alueella on kaikki hyvin. Tällaisessa tilanteessa voi tietysti pohtia, minkälainen yleinen tarve paikalliselle verkkopalvelulle on, erityisesti mikäli palvelu on suunniteltu tukemaan keskustelua ja yhteisistä asioista päättämistä.

Toisaalta kyse voi olla vielä Internetin käyttö- ja keskustelukulttuuristakin. Aineiston perusteella selvä enemmistö käyttää nettiä pääasiassa tiedonhakuun. Keskustelupalstat koetaan usein tärkeiksi, mutta ongelmallisiksi. Yhteisiä pelisääntöjä ei vielä ole ja moni käyttäjä kavahtaa pelkästään jo huolimattomasti kirjoitettua suomen kieltä. Sosiaaliset mediat ovat samoin enemmistölle outo käsite. Tästä syystä sosiaalinen toiminta verkossa saatetaan kokea hyvinkin vieraaksi.

Keskustelukulttuuriin liittyy käyttäjien identifiointi. Internetissä voi lähes aina halutesaan esiintyä nimettömänä tai peitenimellä. Aineiston perusteella mielipiteet tunnistettavuudesta jakautuivat puolesta ja vastaan. Moni toivoo, että kaikki voisivat esiintyä julkisissa ja suljetuissa palveluissa omalla nimellään. Samalla haluttiin pidättää yksilöllinen oikeus pysytellä tuntemattomana, etenkin jos on vaarana leimautua mielipiteidensä tai käytöksensä takia. Toisaalta tässäkin suhteessa netin käyttökulttuuri saattaa olla muuttumassa, ainakin uusien kontekstien myötä. Itse olen alkanut entistä enemmän esiintyä omalla nimelläni netissä toimiessani ja ainakin muutamassa sosiaalisen median palvelussa käytäntö on hyvin yleinen, esimerkiksi Facebookissa ja Jaikussa.

Teknisesti käytettävissämme on periaatteessa rajattomat resurssit erilaisia työkaluja ja riittävät määrät tallennuskapasiteettia minkä tahansa virtuaalisen yhteisöllisyyden ylläpitämiseen. Teknologisesti eletään vaihetta, tarjolla on yhä enemmän ja enemmän Internetiä toiminta-alustana käytäviä, maksuttomia ja monissa tapauksissa myös yltäkylläistä tallennuskapasiteettia tarjoavia verkkopalveluja. Yhä useampi palvelu tarjoaa sosiaalisia ulottuvuuksia, kuten verkostoitumista, yhteisöllistä sisällöntuotantoa, kommentointia, teosten jakamista ynnä muita. Osa palveluista perustuu avoimeen lähdekoodiin, jolloin palvelut ovat räätälöitävissä tapauskohtaisesti sikäli kun teknistä osaamista vain on

tarjolla. Teknologisesta näkökulmasta tilanne näyttääkin erittäin optimistiselta ja positiiviselta.

Tekniikan käytettävyys on rajapinta, jossa voidaan helposti vierottaa ihminen ja tekniikka toisistaan. Tästä meillä kaikilla on kokemuksia. Onneksemme Internet kehittyi nopeasti ja on mahdollistanut myös käytettävyyden nopean kehittymisen. Tämän tutkielman tapausten perusteella käyttäjät ovat keskimäärin hyvin tyytyväisiä nykyisten sivustojen käytettävyyteen. Ylläpitäjät ja kehittäjät tuntuvat puolestaan kantavan käytettävyydestä enemmän huolta kuin mihin itse asiassa olisi aihetta. Huolestuneisuus kertoo toisaalta sen, että kehittäjät ja ylläpitäjät suhtautuvat kunnioituksella ja terveellä palveluasenteella käyttäjiin.

Oman tutkimuskohteeni kannalta käytettävyydessä suurin huomio kohdistuu paikallisten verkkoyhteisöjen luonteeseen ja yhteisöjen toiminnan yhteyteen.

Käyttäjän olisi ehdottomasti tiedettävä palvelua käyttäessään, onko kyseessä yksityiseksi vai julkiseksi luokiteltava viestintä, onko palvelu suljettu vai avoin uusilta jäseniltä. Mikäli käyttäjä ei tiedä varmasti millaisella foorumilla toimii tai mikä on kulloisenkin foorumin oletettu vastaanottajajoukko, on todennäköistä, että hän lakkaa käyttämästä palvelua tai keskustelut siirtyvät kokonaan julkisille foorumeille, kuten kävi Nettimaunulan kanavien tapauksessa.

Keskustelujen siirtymisessä julkisille foorumeille on myös kyse ihmisten julkisista vuorovaikutustarpeista ja –pyrkimyksistä. Viitataan tässä julkison käsitteeseen, jota käsitteelin luvussa 4.3. Aineiston perusteella on pääteltävissä, että juuri tämän julkisen sanomisen tarpeen seurauksena useat paikalliset intranet-tyyppiset kanavat ovat osaltaan epäonnistuneet. Yhteisöillä on erilaisia tarpeita ja pyrkimyksiä. Sikäli kun keskustelu on henkilökohtaista ja yksityistä, se voi hyvin pysytellä suljetuilla foorumeilla. Mikäli keskustelun luonne muuttuu koskemaan joukkoa myös yhteisön ulkopuolella, on mielekästä että keskustelu siirtyy julkisemmille foorumeille. Molempiin tarpeisiin on syytä myös tarjota työkaluja. Konkreettisemmin sanottuna suunniteltavien paikallisten yhteisöpalvelujen tulisi voida tarjota sekä suljettu ja yksityinen osio, sekä kokonaan julkinen osio.

Avointen paikallisten verkkopalvelujen, esimerkiksi kaupunginosasivujen, keskeinen tehtävä on paikallisen tiedon välittäminen. Tällä hetkellä tehtävää hoitavat kaupunginosasivujen ylläpitäjät, jotka useissa tapauksissa muodostavat toimituskunnan, joka käy-

tännössä tuottaa artikkelimuotoiset uutiset ja tiedotteet. Taustalla on kuitenkin tavoite, johon myös Helkan tarjoama julkaisujärjestelmä antaa mahdollisuuden, jonka mukaan myös yksittäiset käyttäjät voivat halutessaan tuottaa sisältöjä sivuille, toimia eräänlaisina kansalaisjournalisteina. Tavoite ei kuitenkaan ole käytännössä toteutunut. Syitä voi olla monia. Yksittäisellä asukkaalla voi olla monta kynnystä ylitettävänä ennen kuin hän on valmis julkaisemaan artikkelin. Artikkelin tuottaminen saatetaan kokea puuttumiseksi ylläpitäjien toimintaan. Asukas saattaa olettaa, että tekstiltä tai muulta sisällöltä vaaditaan tiettyä journalistista tasoa. Julkaisujärjestelmien toimintalogiikka voi olla vieras tai se koetaan monimutkaiseksi.

6.2 Konseptin visiointia

Kaikissa haastatteluissa käytiin läpi myös hahmottelemani konseptin mahdollisia kehityskohteita ja visioitiin erilaisia toteutusmahdollisuuksia. Esittelen seuraavassa keskeiset tulokset niiltä osin.

Uuden palvelun kehittämisen kannalta merkittävä tulos löytyy Valakkatien yhteisön tarvekartoituksen tuloksista. Väite ”Uskon, että uudet teknologiat voivat auttaa paikallisen yhteisöllisyyden kehittämisessä”, sekä arvio kyselyssä kuvatun palvelun tarpeellisuudesta antoivat kannustavia vastauksia oman konseptini mahdollista tulevaisuutta ajatellen. Selvä enemmistö uskoi uusien teknologioiden mahdollisuuksiin paikallisen yhteisöllisyyden ulottuvuutena ja samoin selvä enemmistö piti kuvattua palvelua tarpeellisenä. Myös enemmistön myönteiset arviot palvelun seuraamisesta sekä keskusteluihin osallistumisesta antavat syyn olettaa, että virtuaalisille paikallisyhteisöille on tarvetta ja kysyntää.

Yhteisön käsitteen problematiikka toistui haastatteluaineistossa myös niiltä osin, kuin niissä käsiteltiin uuden palvelun kehittämistä. Erityisesti nykyisten palvelujen kehittäjät ja ylläpitäjät arvioivat, että juuri paikallisen yhteisöllisyyden käsitteen moninaisuus ja virtuaalisen ulottuvuuden suhtautuminen fyysiseen yhteisöllisyyteen saattavat muodostua kehityshaasteiksi palvelun kehittämisessä. Käyttäjät eivät osanneet arvioida, miten yhteisöllisyys monissa muodoissaan toteutuisi uudessa palvelussa. Myöskään Valakkatien yhteisön kokemuksista ei tässä alkuvaiheessa ole vielä mainittavaa tulosta johdettavissa.

Uuden palvelun käyttöön ottoon ja sen menestykselliseen jatkokäyttöön liittyy vahvasti jo aiemmin useaan otteeseen mainittu yhteinen intressi. Verkkoyhteisö tarvitsee toimia-
kseen yhteisen intressin tai useampia. Kuten yhteisön määritelmässäkkin todettiin, yhteisö lakkaa olemasta yhteisö, mikäli tällainen yhteinen intressi puuttuu. Aineistosta näyttäisi löytyvän viitteitä myös siitä, että vaikka fyysisellä yhteisöllä olisikin yhteisiä intressejä, niin tarvittaneen myös yhteinen intressi myös verkossa toimimiseen, mikäli yhteisöllä on oma verkkopalvelu. Jos asiat hoituvat sujuvasti ilman toimintaa verkossa, voidaan perustellusti kysyä, mihin verkkopalvelua sitten tarvitaan. Jälleen voidaan puhua *lisäarvosta*, jota verkkopalvelu voi tarjota.

Palvelun kehittäjien ja ylläpitäjien haastatteluissa mainittiin ylläpidon ongelmat. Uuden palvelun ylläpito vaatii aina resursseja. Teknisiä resursseja alkaa olla tarjolla riittävästi, mutta teknisten resurssien lisäksi tarvitaan ylläpitäjä – ihminen tai ryhmä, joka käyttää aikaansa palvelun sisältöjen koordinoimiseen, keskustelujen moderointiin, teknisiin ylläpitotehtäviin ja mahdollisesti myös fasilitoimaan keskustelua tarvittaessa. Vaikka uuden yhteisöpalvelun perustaminen on tällä hetkellä hyvin helppoa²⁵, se ei vielä tee yhteisöstä aktiivista toimijaa palvelussa.

Käytettävyys on syytä olla kunnossa. Haastattelemani kaupunginosasivujen käyttäjät ilmaisivat hyvin selkeästi, että käytettävyydeltään huonoilla sivuilla ei viihdytä kovin kauan. Käyttäjät varmasti edustavat netin käyttäjien enemmistön mielipidettä tässä asiassa.

Käytettävyyden ja soveltuvuuden kehittämisessä sekä haastatellut sivustojen käyttäjät, kehittäjät ja ylläpitäjät jakoivat käsityksen, jonka mukaan loppukäyttäjien, eli tässä tapauksessa asukkaiden on syytä olla aktiivisesti mukana kehitysprosessissa

Paikallisia verkkopalveluja suunniteltaessa on syytä lähteä siis liikkeelle paikallisen fyysisen yhteisön tarpeista ja näkökulmista. Tämän kehitystyön voi aloittaa myös verkossa, mutta parempi on, jos yhteisö voi tavata kasvokkain ja keskustella verkkopalvelun tarpeellisuudesta.

Verkkopalvelun toimintalogiikan perusteet voisi olla hyvä selvittää suunnitteluvaiheessa esimerkiksi seuraavien kysymysten pohjalta:

---

²⁵ Itselläni kesti n. 10 minuuttia valakkatie.ning.com –palvelun tekniseen perustamiseen.

Onko yhteisön toiminta julkista vai yksityistä? Onko yhteisöllä tarvetta nostaa asioita esille yleiseen julkiseen keskusteluun? Tehdäänkö palvelusta avoin vai suljettu?

Onko yhteisö suljettu vai avoin? Onko kyseessä palvelu, joka on tarkoitettu vain esimerkiksi seuran jäsenille? Onko kuka tahansa (alueelta) tervetullut osallistumaan yhteisön toimintaan? Miten verkkoyhteisöön pääsee jäseneksi, rekisteröitymällä vai jäsenen kutsulla?

Halutaanko, että yhteisön jäsenet esiintyvät palvelussa omilla nimillään vai sallitaanko nimimerkillä esiintyminen? Mikäli tunnistautumista vaaditaan, miten henkilöllisyys varmennetaan? Tuleeko jäsenten antaa tietoja omasta profiilistaan, käytetäänkö profiilikuvaa

Vielä on huomioitava palvelun toimintalogiikasta asia, jonka myös Rantanen (2004, 61) toteaa ykskantaan: palvelu ei voi olla sellainen, joka lähtökohtaisesti edellyttäisi sekä yksilötason viitseliäisyyttä että koko yhteisön osallistumista. Sellaisen palvelun onnistumiselle ei ole edellytyksiä.

Paikallisen verkkopalvelun perustamiselle voidaan nähdä riittävät perustelut, mikäli seuraavat ehdot toteutuvat:

1. Riittävät yhteiset intressit paikallisesti
2. Riittävät yhteiset intressit verkossa toimimiseksi, (esimerkiksi arkistoinnin tarve, keskustelufoorumin tarve, aikaan ja paikkaan sitoutumaton ryhmätyö jne.)
3. Tarve on asukaslähtöinen
4. Palvelulle löytyy ylläpitäjä
5. Palvelu on käytettävyydeltään ja toimintalogiikaltaan hyvä
6. Yhteisön jäsenet ymmärtävät verkkopalvelun toimintalogiikan
7. Yhteisöllä on aikaa kehittää toimintaansa verkossa. Nopeaa reagointia vaativissa tilanteissa on syytä käyttää muita suoraviivaisempia toimintatapoja.
8. Palvelu sallii erilaisen aktiivisuuden, eikä edellytä kaikkien jatkuvaa ja aktiivista osallistumista

6.3 Pohdintaa paikallisten yhteisöverkkojen muodoista

Toiminnan tasot	Julkinen				Yksityinen
	Virallinen				Epävirallinen
	Avoim				Suljettu
Mittakaava	Valtakunnallinen	Alueellinen	Paikallinen	Lähipiiri	Koti
Toimijat	Valtakunnalliset toimijat, yhteiskunta, valtio, lainsäädäntö	Alueelliset toimijat, kunnat, yritykset, järjestöt, kunnallinen päätöksenteko	Paikalliset toimijat, kaupunginosaseurat, yritykset, järjestöt, aluefoorumit, alueprojektit	Lähipiiri, naapurit, kaverit, paikallisyhteisöt (esim. lapsiperheet)	Koti, perhe
Viestintä ja välineet	Valtakunnallisten tiedotusvälineiden paikallinen uutisointi. Radio, tv, Internet, sanomalehdet	Alueelliset tiedotusvälineet. Esim. Alueutiset, www.hel.fi. Radio, tv, Internet, sanomalehdet	Paikalliset tiedotusvälineet. Esim. Maunulan sanomat, www.tapaninvainio.fi. Sanomalehdet, Internet, aluefoorumit	Paikalliset lähimedit. Paikalliset verkko-yhteisöt, Sanomalehdet, Internet, mobiili, välitön vuorovaikutus	Suora yhteydenpito, pikaviestipalvelut, tekstiviestit. Kännykkä, Internet, välitön vuorovaikutus
Tiedotus- ja viestintävälineiden ensisijaiset tehtävät	Vahvistettu, ”virallinen totuus”	Alueellinen tiedotustehtävä, virallisen keskustelun ja päätöksenteon foorumit	Paikallinen tiedotustehtävä, keskustelun areena, yhteisöllisyyden vahvistaminen	Keskustelun areena, naapuripu, arkinen ongelman ratkaisun taso	Yksityinen ja henkilökohtainen taso
Toiminta, osallistuminen ja vaikuttaminen	Äänestäminen, lobbaus, kansalaisjournalismi, järjestötoiminta, politiikka	Äänestäminen, lobbaus, kansalaisjournalismi, kannanotot, kuulemiset, järjestötoiminta, politiikka	Järjestötoiminta, vapaaehtoisuus, osallistuminen projekteihin, aktiivisuus, foorumit	Sosiaalinen kanssakäyminen, keskustelut, juorut, kohtaamiset	Arki

Taulukko 1, viestintävälineiden ja -tapojen sijoittuminen eri toiminnan tasoilla

Edellisen luvun johtopäätösten perusteella paikallisten yhteisöverkkojen kehittäminen on vielä alkutaipaleellaan. Luultavaa on, että kaikenlaiset yhteisöt tulevat ottamaan yhteisöllisiä verkkopalveluja käyttöönsä, osa on jo niin tehnyt ja isoja satsauksia sosiaali-

sen median hankkeisiin tehdään jatkuvasti. Tosiasia on kuitenkin se, että netin sosiaaliset ulottuvuudet ja käyttötavat ovat hallussa niin sanotulla Internet-sukupolvella, joka on tottunut pienestä pitäen käyttämään nettiä, myös sosiaalisten tarpeiden tyydyttäjänä. Taulukkoon 1 (edellisellä sivulla) on pyritty kuvaamaan erilaisten välineiden ja yhteydenpitotapojen suhteita. Yhteisölliset paikallisverkot sijoittuvat lähelle ihmisten arkea ja yksityiselämää. Mitä lähemmäksi ihmisen arkea mennään, sitä henkilökohtaisempia viestintä välineitä käytetään. Ihmisten arjessa ja perhepiirissä suora vuorovaikutus on arjen perustana, mutta perheet käyttävät yhteydenpitoon myös teknologiaa, pääasiassa kännykkää. Kun kodin piiristä siirrytään välittömään lähipiiriin, kännykkä voisi olla hyvin luonteva väline myös paikallisen yhteisön yhteydenpitoon ja toiminnan organisointiin. Tätä arjen helpottamiseen tähtäävää ubiikin teknologian kehittämistyötä tehdään parhaillaan esimerkiksi Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton toteuttamassa Alpakka-hankkeessa²⁶

7 METODOLOGISET JÄLKISANAT

Kvalitatiivinen tutkimus antaa tutkijalle aina hieman liikkumavaraa toimia joustavasti metodiensa parissa. Tämä antaa tutkijalle vapauden tarkistaa tutkimuksen suuntaa tarvittaessa tutkimuksen aikana. Omassa tutkielmassani tällaista hermeneuttista vuoropuhelua syntyi sitä mukaa kun aineistoa, erityisesti haastatteluja kertyi. (Anttila 2006, 305-306) Tietyt teemat, kuten esimerkiksi yhteisön käsitteen ongelmallisuus, nousivat esille enemmän kuin ennakkoon oletin. Toisaalta taas tietyt teemat, kuten asukaslähtöisen suunnittelun merkitys, tukivat ennakko-oletuksiani. Jälkikäteen tarkasteltuna pidän onnistuneena ratkaisuna sitä, että tutkimuksessa on mukana erilaisia aineistoja ja aineiston keruumetodeja.

Haastateltavien otos on melko suppea, mutta osoittautui kuitenkin riittäväksi tutkimustehtävän kannalta. Kaupunginosasivujen käyttäjiä valikoitui haastateltavaksi lopulta neljä. Haastateltavien etsimiseen olisi toki voinut käyttää huomattavasti enemmän vaivaa ja kenties mielikuvitustakin. Netin kautta haastateltavien hakeminen oli melko tehotonta.

Useimmissa Valakkatien yhteisön tarvekartoitus-kyselyn (liite 2) suljetuissa kysymyksissä oli vastausvaihtoehtona joko ”en osaa sanoa” tai ”mahdollisesti”. Tällaiset vasta-

---

²⁶ Hankkeen infosivuilla lisätietoa ja myös ubiikin teknologian määritelmä http://alpakka.mobi/index.php?option=com_content&task=view&id=1064&Itemid=392

usvaihtoehdot olisivat olleet kierrettävissä tai jätettävissä pois. Mahdollisesti vastauksista on erittäin hankala tietää, mikä on vastauksen taustalla oleva oletus. Tarkoittaako ”mahdollisesti”-vastaus ”hyvinkin mahdollisesti” vai onko kyseessä ehdollinen vastaus ”mahdollisesti, mikäli...”.

Samasta kyselystä puuttuu kohta, jossa tiedusteltaisiin yhteisön yhteisiä paikallisia intressejä. Sellainen kysymys oli luvussa 2.4 esitellyssä esitutkimuksessa, jonka pohjalta tein myös Valakkatien yhteisön tarvekartoituskyselyn. Olin kuitenkin päätenyt ratkaisuun, jossa tiedot alueen intresseistä eivät päätyneet kyselyyn. Muun aineiston valossa oli kuitenkin jo tiedossa, että yhteisten intressien kartoittaminen uutta palvelua perustettaessa on ensisijaisen tärkeä asia palvelun onnistumisen kannalta. Siksi intressien kartointus myös tässä kyselyssä olisi ollut perusteltu ratkaisu.

LÄHDELUETTELO

KIRJALLISUUS:

Antikainen M., 2007. The Attraction of Company Online Communities – A Multiple case study, Tampere: University of Tampere

Anttila P., 2006. Tutkiva toiminta ja Ilmaisu, Teos, Tekeminen, Hamina: Akatiimi Oy

Arpo, R., 2005, Internetin keskustelukulttuurit, Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa, Joensuun yliopisto

Bäcklund, Pia (toim.), 2003. Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen – tapaus Nettimaunula, Tutkimuksia 5, Helsingin kaupungin tietokeskus

Castells M. & Himanen P., 2001. Suomen tietoyhteiskuntamalli, Vantaa: Wsoy

van Dijk, J., 1999. The Network Society, London: Sage

Hintikka K., 2007. Web 2.0 – Johdatus Internetin uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin, Helsinki: Tiece

Hirsjärvi S. & Hurme J., 2008. Tutkimushaastattelu, Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P., 2002. Tutki ja kirjoita, Vantaa: Kirjayhtymä.

Hyypä M. (toim.), 2002. Elinvoimaa yhteisöstä, Keuruu: PS-kustannus

Karinen R., Virtanen P., Pekkala H., 2004. Oskun oppivuodet – oppivat seutukunnat – hankkeen arvioinnin loppuraportti, Helsinki: Sitra

Laine M., Bamberg J. & Jokinen P., 2007. Tapaustutkimuksen taito, Helsinki: Gaudeamus

Laitinen K., Rissanen M. (toim.), 2007. Virtuaalisia yhteisöjä, ajatuksia ja avoimuutta – sosiaalinen media opetuksen ja oppimisen tukena. Kuopio: Kuopion yliopisto, oppimiskeskus

Rantanen, H., 2004. Paikallisyhteisöt netissä – julkaisujärjestelmät ja kolmas sektori (Sitran raportteja 44), Helsinki: Sitra

Salasuo M., 2007. Atomisoitunut sukupolvi, Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus

Strandell A., 2004, Asukasbarometri 2004 – Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä, Helsinki: Ympäristöministeriö

HAASTATTELUT

Pirjo Tulikukka, toiminnanjohtaja, Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto HELKA ry, 23.1.2008

Timo Tuominen, Kotikatu-hankkeen projektityöntekijä, Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto HELKA ry., 23.1.2008

Päivi, kaupunginosasivujen käyttäjä, Lauttasaari, 6.3.2008

Hannu Kurki, Maunula-seuran jäsen, Nettimaunula-projektin (2001-2003) paikallinen projektipäällikkö, 6.3.2008

Riitta, kaupunginosasivujen käyttäjä, Maunula, 6.3.2008

Kaarina, kaupunginosasivujen käyttäjä, Pohjois-Haaga, 18.3.2008

Maarit, kaupunginosasivujen käyttäjä, Maunula 16.4.2008

Heli Rantanen, arkkitehti, Nettimaunula-projektin projektipäällikkö, 2.4.2008

WWW-JULKAISUT

Rantanen, Heli 2007. Kotikatu-hankkeen kotisivujen käyttäjäkyselyn tulosten tiivistelmä: [www-dokumentti] <<http://opus.tkk.fi/kotisivukysely/kayttajakysely.pdf>> (luettu 8.1.2008)

Rantanen, Heli 2007. Kotikatu-hankkeen kotisivujen ylläpitäjäkyselyn tulosten tiivistelmä: [www-dokumentti] <<http://opus.tkk.fi/kotisivukysely/yllapitajakysely.pdf>> (luettu 8.1.2008)

Globaali tietoyhteiskunta, ensimmäinen luku (julkaistu filosofi Pekka Himasen kotisivuilla) [www-dokumentti] <http://www.pekkahimananen.org/eduskunta_tuv_strategia.pdf> (luettu 26.4.2008)

Mäyrä, Frans. Yhteisö (M-Cultin Internetsivujen ”avainsanat”-linkin takaa) [www-dokumentti] <<http://www.m-cult.net/mediumi/>> (luettu 22.1.2008)

WWW-SIVUT

Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n kotisivut [www-sivu] <<http://www.helka.net>> (luettu 11.1.2008)

Helsingin kaupunginosasivujen portaali [www-sivu] <<http://www.kaupunginosat.net>> (luettu 11.1.2008)

Opus-hankkeen kotisivut [www-sivu] <<http://opus.tkk.fi/index.htm>> (luettu 18.1.2008)

Valakkatien yhteisö [www-sivu] <<http://valakkatie.ning.com>> (suljettu, rekisteröitymistä vaativa yhteisöpalvelu, käytössä 20.3.2008->)

Esitutkimus, syksy 2007. Toteutettu Internet-kyselynä osoitteessa
www.surveymonkey.com

1. Taustatiedot

1. Sukupuolesi

2. Ikäsi

- 0-13
- 13-18
- 18-25
- 25-35
- 35-45
- 45-55
- 55-65
- 65-

Seuraava sivu >>

2. Internetin käyttö

1. Lyhyesti, miten kuvailisit itseäsi internetin käyttäjänä?

2. Käytätkö internetin yhteisöllisiä palveluja (nk. Web 2.0, esim. Myspace, Facebook, LinkedIn...)? Jos käytät, niin mitä palveluja?

3. Minkälaisia kokemuksia sinulla on ollut em. kaltaisista yhteisöllisistä palveluista?

<< Edellinen sivu   Seuraava sivu >>

3. Lähiympäristö

1. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-5. 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = ei samaa, eikä eri mieltä, 4 = osittain samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä.

	1	2	3	4	5
Tunnen hyvin lähinaapurini.	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen hyvin muita lähialueen asukkaita?	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin tuntea naapureitani ja lähialueen asukkaita paremmin.	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen kuuluvani yhteisöön naapurustossani.	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen voivani vaikuttaa vaikuttaa lähialueeni asioihin.	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kommentoida tähän vapaasti

2. Mitkä asiat ovat askarruttaneet sinua lähiympäristössäsi? (esim. turvallisuus, liikenne, palvelut jne...)

<< Edellinen sivu   Seuraava sivu >>

4. Uuden palvelun arvioitu käyttö

1. Olen kehittämässä yhteisöllistä verkkopalvelua pienille paikallisille yhteisöille. Palvelussa voisi mahdollisesti:

- käydä avointa keskustelua palvelun muiden käyttäjien kanssa
- tuottaa itse sisältöjä (blogikirjoituksia, lisätä valokuvia, videota)
- tarjota/pyytää apua pienissä arkisissa askareissa
- tiedottaa tapahtumista

Jos sinulla olisi käytettävissä em. kaltainen internet-palvelu, jota käyttäisivät vain lähiympäristösi asukkaat, miten arvioit itseäsi sellaisen käyttäjänä:

1 = En koskaan, 2 = Hyvin epätodennäköisesti, 3 = Mahdollisesti, 4 = Hyvin todennäköisesti 5 = Varmasti / lähes varmasti

	1	2	3	4	5
a) seuraisitko palvelua?	☐	☐	☐	☐	☐
b) kommentoisitko siellä käytäviä keskusteluja?	☐	☐	☐	☐	☐
c) tuottaisit aktiivisesti sisältöjä?	☐	☐	☐	☐	☐
d) osallistuisitko palvelun kehitykseen?	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kommentoida tähän vapaasti

<< Edellinen sivu

Valmis, kiitos paljon!!! >>

KYSELYTUTKIMUS INTERNETPALVELUJEN KÄYDOSTÄ VALAKKATIE ALUEEN ASUKKAILLE	
Kysymys	Vastauksesi / vastausvaihtoehdot (jatka tarvittaessa kääntöpuolelle)
1. Sukupuolesi	Mies Nainen
2. Ikäsi	0-12 13-17 18-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65+
3. Käytätkö Internetiä	Useamman tunnin päivässä Päivittäin Lähes päivittäin 1-2 kertaa viikossa Harvemmin En lainkaan Jos vastasit "en lainkaan" voit siirtyä suoraan kysymykseen 8.
4. Missä käytät nettiä?	Töissä Kotona Kirjastossa Mobiilipäätelaitteella (esim. kännykällä) Koulussa/oppilaitoksessa Jossain muualla, missä? _____
5. Mihin tarkoitukseen nettiä pääasiassa käytät?	
6. Käytätkö ns. sosiaalisia web-palveluja (Facebook, LinkedIn, Myspace jne...)? Jos käytät, minkälaisia kokemuksia sinulla on niistä?	
7. Oletko vierailut paikallisilla verkkosivuilla, esim. kaupunginosasivut (tapaninvainio.fi, malmi.org, tms) tai paikallislehtien kotisivut, järjestöjen sivut jne... Jos olet, mihin tarkoitukseen olet niitä käyttänyt?	
8. Vastaa seuraaviin väittämiin asteikolla 1-5.	1=Täysin eri mieltä, 2=Osittain eri mieltä, 3=Ei samaa eikä eri mieltä, 4=Osittain samaa mieltä, 5=Täysin samaa mieltä Tunnen hyvin lähinaapurini: 1 2 3 4 5 Tunnen hyvin muita lähialueeni asukkaita 1 2 3 4 5 Haluaisin tuntea naapureitani ja/tai lähialueen muita asukkaita nykyistä paremmin 1 2 3 4 5 Tunnen selkeästi kuuluvani yhteisöön naapurustossani 1 2 3 4 5 Tunnen vaivatta voivani vaikuttaa lähialueeni asioihin 1 2 3 4 5 Uskon, että uudet teknologiat voivat auttaa paikallisen yhteisöllisyyden kehittämisessä 1 2 3 4 5 (voit kommentoida kysymystä halutessasi kääntöpuolella)
9. Olen kehittämässä yhteisöllistä verkkopalvelua pienille paikallisille yhteisöille. Palvelussa voisi mahdollisesti:	1=En koskaan, 2=Hyvin epätodennäköisesti, 3=Mahdollisesti, 4=Hyvin todennäköisesti, 5=Varmasti/lähes varmasti Koen palvelun tarpeelliseksi 1 2 3 4 5 Seuraisin palvelua 1 2 3 4 5 Kävisin keskustelua muiden käyttäjien kanssa 1 2 3 4 5 Tuottaisin muita sisältöjä (kirjoitukset, valokuvat, videot jne...) 1 2 3 4 5 Osallistuisin palvelun kehitykseen 1 2 3 4 5 (voit kommentoida kysymystä halutessasi kääntöpuolella)
- käydä avointa keskustelua muiden käyttäjien kanssa - tuottaa itse sisältöjä (blogikirjoituksia, lisätä valokuvia, videoita...) - tarjota/pyytää apua pienissä arkisissa askareissa - tiedottaa tapahtumista Jos sinulla olisi käytettävissä em. kaltainen suljettu Internet-palvelu, jota käyttäisivät vain lähiympäristösi asukkaat, miten arvioisit itseäsi sellaisen käyttäjänä:	

Palauta tämä kysely osoitteeseen: Sami Huohvanainen, Valakkatie 21 as 3, viimeistään **15.4.2008 mennessä**. Tervetuloa myös pilottipalvelun käyttäjäksi. Rekisteröidy osoitteessa: <http://valakkatie.ning.com>

Haastattelukysymykset, arkkitehti Heli Rantanen

Miten Nettimaunula suunniteltiin?

Mansetori?

Mitä tavoitteita Nettimaunulalle oli asetettu?

Miten Nettimaunula lanseerattiin?

Miten palvelu toimi?

Miksi toimi/ei toiminut?

Mitkä toiminnot olivat hyviä?

Mikä ero suljetulla ja avoimella kanavalla?

Mittakaava, miksi taloyhtiöintrat/vastaavat eivät toimi, vai toimivatko jossain?

Kaupunginosasivuilla toimii jossain jossain ei, miksi?

Miten tästä välistä?

Miten paikallinen yhteisö ja virtuaalinen yhteisö suhteutuvat palvelun näkökulmasta?

Mitä otettava huomioon palvelun aktivoinnissa?

Web 2.0 -käsite, onko vielä liian abstrakti, kaukana arjesta?

Kotikatu-projektista:

Miten kotikatuprojektissa tätä paikallisen ja virtuaalisen yhteisöllisyyden suhdetta lähestyttiin?

Käyttäjät mainitsevat keskustelupalstat hyvin usein kiinnostavana sisältönä, ja samalla moittivat sitä epäasialliseksi, mistä voi johtua?

Tarvitaanko moderointia?

Mitkä palveluita tai toimintoja olisi nyt syytä kehittää?

Tulevat palvelut:

Miten uskot paikallisten kanavien toimivan nyt tai tulevaisuudessa?

Mitä on huomioitava?

Mitä vältettävä?

2(2)

Suljettua vai avointa?

Mitä edellyttää?

Mitä vaatii käyttäjiltä?

Mitä ylläpidolta?

Haastattelukysymykset: Helka ry & Hannu Kurki

Minkälaisia tavoitteita sivustoille on asetettu, miten sivujen pitäisi toimia?

Mitkä toiminnot tai palvelut on koettu toimiviksi sivuilla?

Mitä ei ole koettu toimiviksi?

Mitkä on tarkoitettu tukemaan käyttäjien omaa sisällön tuotantoa?

Mitkä niistä on koettu parhaiksi?

Mitkä puolesta ovat toimineet heikoimmin?

Minkälaista käyttäjäpalautetta on annettu?

- tiedossa kerätty, miten analysoisitte,

Jos kehitetään uusia palveluja paikalliseen käyttöön, mitä otettava huomioon?

Mitä on ehdottomasti vältettävä?

Mitä palveluita haluaisitte kehittää?

Käyttjähaastattelut, kysymysrunko

Mitä olet yleisesti mieltä kaupunginosasi sivuista?

Mikä on pääasiallinen käyttötarkoitus, miksi käytät sivuja?

Milloin (kuinka usein)?

- missä

Mitkä palvelut ovat mielestäsi toimivia?

- Miksi

Mitkä eivät toimi?

- miksi

Oletko itse aktiivinen sisällöntuottaja?

- miten (sisältöjä, kommentoi, muuta)
- jos ei, miksi?

Mitkä tekijät edesauttavat/auttaisivat omaa osallistumistasi sisällöntuotantoon?

Miten hyvin sivut tukevat paikallista yhteisöllisyyttä?

Miten koet mahdollisen anonyymiteetin vaikuttavan sivujen toimivuuteen?

- entä yhteisöllisyyden kehittämiseen?

Miten hyvin sivut toimivat paikallisena tiedonvälittäjänä?

Koetko, että sivuilta puuttuu jotain?

- mitä

Millaisia terveisiä ylläpitäjille?

Käytätkö muita verkossa olevia yhteisöllisiä palveluja?

- mitä kokemuksia niistä

Jos kehitetään uusia palveluja edellisten yhteyteen tai rinnalle, mitä olisi käyttäjän kannalta mahdollisesti otettava huomioon?

Kakkosverkko-palvelusta?

- miten arvoit, käyttäisitkö, osallistuisitko?
-